

วัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของสนธิสัญญา (ข) หากรัฐภาคีใดของสนธิสัญญาคัดค้านข้อสงวนซึ่งรัฐภาคนั้นถือว่าขัดต่อวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของสนธิสัญญา รัฐภาคนั้นจะถือว่ารัฐที่ตั้งข้อสงวนไม่ใช่ภาคีของสนธิสัญญา และ (ค) ในทางตรงกันข้าม หากรัฐภาคีที่ยอมรับข้อสงวนโดยพิจารณาว่าข้อสงวนนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความมุ่งหมายของสนธิสัญญา รัฐนั้นจะถือว่ารัฐที่ตั้งข้อสงวนเป็นภาคีของสนธิสัญญานั้น¹²¹ ความเห็นของศาลในคดีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นหลักเกณฑ์ที่ยอมรับการตั้งข้อสงวนโดยไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยการยอมรับในข้อสงวนนั้นจากรัฐภาคีอื่นๆ อย่างเอกฉันท์ หากข้อสงวนนั้นไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของสนธิสัญญา รัฐที่ตั้งข้อสงวนก็ยังคงเป็นภาคีของสนธิสัญญานั้น

4. ผลทางกฎหมายของข้อสงวน และ ของการคัดค้านข้อสงวน

(Legal effects of reservations and of objections to reservations)

ในกรณีที่สามารถตั้งข้อสงวนได้นั้น ผลทางกฎหมายของข้อสงวน และการคัดค้านข้อสงวนได้บัญญัติไว้ในมาตรา 21 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ดังนี้ คือ

(1) ข้อสงวนที่ตั้งขึ้นนั้นโดยได้รับการยอมรับ หรือ ถือว่าได้รับการยอมรับ ตาม ข้อ 19, 20 และ 23 จะมีผลทางกฎหมายดังนี้

(ก) เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของสนธิสัญญาสำหรับรัฐที่ตั้งข้อสงวนในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐนั้นกับรัฐภาคีอื่นๆในส่วนซึ่งได้มีการตั้งข้อสงวนเพียงเท่าที่ขอบเขตแห่งข้อสงวนนั้นได้กำหนดไว้ และ

(ข) เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาสำหรับภาคีอื่นนั้นในความสัมพันธ์ของตนที่มีอยู่ต่อรัฐซึ่งตั้งข้อสงวนภายในขอบเขตแห่งข้อสงวนเดียวกันนั้น

¹²¹ ICJ Rep (1951) , p 15.

(2) ข้อสงวนนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงบทบัญญัติของสนธิสัญญานั้นสำหรับรัฐภาคีอื่นๆของสนธิสัญญานั้นในระหว่างกันเอง

(3) เมื่อรัฐที่คัดค้านข้อสงวนไม่ได้คัดค้านการมีผลบังคับของสนธิสัญญา ระหว่างรัฐนั้นกับรัฐที่ตั้งข้อสงวน บทบัญญัติซึ่งได้มีการตั้งข้อสงวนเอาไว้จะไม่ใช้บังคับกับรัฐทั้งสองฝ่ายนั้นภายในขอบเขตของข้อสงวนที่กำหนดไว้¹²²

ดังนั้นหากรัฐภาคีที่คัดค้านข้อสงวนได้คัดค้านการมีผลของสนธิสัญญาด้วย ย่อมถือว่ารัฐที่ตั้งข้อสงวนกับรัฐที่คัดค้านข้อสงวนดังกล่าวนั้นไม่มีความสัมพันธ์ใดๆทางสนธิสัญญาต่อกัน

5. กระบวนการเกี่ยวกับการตั้งข้อสงวน (Procedure regarding reservations)

หลักทั่วไปเกี่ยวกับการตั้งข้อสงวน การยอมรับและการคัดค้านข้อสงวนนั้น จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและส่งไปยังรัฐที่เข้าทำสนธิสัญญาอื่นๆตลอดทั้งรัฐอื่นใดซึ่งมีสิทธิที่จะเข้าเป็นภาคีแห่งสนธิสัญญานั้นด้วย ทั้งนี้เป็นไปตาม มาตรา 23.1¹²³ ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ส่วนกรณีการตั้งข้อสงวนซึ่งกระทำเมื่อได้มีการลงนามซึ่งจะต้องให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง หรือต้องให้มีการยอมรับ หรือ ต้องให้มีการให้ความเห็นชอบนั้น การตั้งข้อสงวนนั้นจะต้องได้รับ

¹²² Art. 21. Legal effects of reservations and of objections to reservations. 1. A reservation established with regards to another party in accordance with articles 19, 20, and 23; (a) modifies for the reserving State in its relations with that other party the provisions of the treaty to which the reservation relates to the extent of the reservation; and (b) modifies those provisions to the same extent for that other party in its relations with the reserving State. 2. The reservation does not modify the provisions of the treaty for the other parties to the treaty *inter se*. (3) When a State objecting to a reservation has not opposed the entry into force of the treaty between itself and the reserving State, the provisions to which the reservation relates do not apply as between the two States to the extent of the reservation.

¹²³ Art. 23 Procedure regarding reservations. 1. A reservation, an express acceptance of a reservation and an objection to a reservation must be formulated in writing and communicated to the contracting States and other States entitled to become parties to the treaty.

การยืนยันอย่างเป็นทางการอีกครั้งหนึ่งโดยรัฐที่ตั้งข้อสงวนนั้นเมื่อได้แสดงเจตนายินยอมผูกพันตามสนธิสัญญา ในกรณีดังกล่าวนี้การตั้งข้อสงวนนั้นให้ถือว่าได้กระทำขึ้นในวันที่ได้มีการยืนยันเช่นนั้น¹²⁴ หากการยอมรับ หรือ การคัดค้านข้อสงวนโดยชัดแจ้งซึ่งได้กระทำก่อนหน้านั้นโดยรัฐภาคีอื่นๆแล้ว การยอมรับ หรือการคัดค้านเช่นนั้นก็ไม่จำเป็นต้องมีการยืนยันจากรัฐที่ยอมรับ หรือคัดค้านข้อสงวนดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง¹²⁵ และการถอนข้อสงวน หรือ การถอนการคัดค้านข้อสงวนจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย¹²⁶

6. การถอนข้อสงวนและการถอนการคัดค้านข้อสงวน

(Withdrawal of reservations and of objections to reservations)

มาตรา 22.1 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติว่า “เว้นแต่สนธิสัญญาจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อสงวนนั้นอาจจะถูกถอนได้ในเวลาใดเวลาหนึ่ง และรัฐที่ให้การยอมรับข้อสงวนนั้นไม่จำเป็นต้องให้การยอมรับในการถอนข้อสงวนนั้นอีก” ซึ่งมีความหมายว่ารัฐที่ตั้งข้อสงวนจะถอนข้อสงวนนั้นในเวลาใดก็ได้ ส่วนรัฐที่ให้ความยินยอมในการตั้งข้อสงวนนั้นไม่จำเป็นต้องให้การยินยอมในการถอนข้อสงวนนั้น “เว้นแต่สนธิสัญญาจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น และ มาตรา 22.2 ได้บัญญัติไว้ว่า “เว้นแต่สนธิสัญญาจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การคัดค้านข้อสงวนอาจจะถูกถอนได้ในเวลาใดเวลาหนึ่ง” เช่นเดียวกัน และ มาตรา 22.3 ได้บัญญัติต่อไปว่า

¹²⁴ Art. 23. 2 If formulated when signing the treaty subject to ratification, acceptance or approval, a reservation must be formally confirmed by the reserving State when expressing its consent to be bound by the treaty. In such case the reservation shall be considered as having been made on the date of its confirmation.

¹²⁵ Art. 23.3 An express acceptance of, or an objection to, a reservation made previously to confirmation of the reservation does not itself require confirmation.

¹²⁶ Art. 23. 4 The withdrawal of a reservation or of an objection to a reservation must be formulated in writing.

”เว้นแต่สนธิสัญญาจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือ ได้มีการตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น (ก) การถอนข้อสงวนนั้น จะมีผลบังคับในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่ได้ถอนข้อสงวนกับรัฐภาคีอื่นๆต่อเมื่อรัฐอื่นๆเหล่านั้นได้รับหนังสือบอกกล่าวในการถอนข้อสงวนนั้นแล้ว (ข) การถอนการคัดค้านข้อสงวนจะเป็นผล ต่อเมื่อรัฐที่ได้ตั้งข้อสงวนนั้นได้รับหนังสือบอกกล่าวการถอนการคัดค้านนั้นแล้ว”¹²⁷

3.3 การแก้ไขเพิ่มเติมและการแก้ไขเปลี่ยนแปลง สนธิสัญญา

สนธิสัญญาที่กระทำขึ้นแล้วนั้นอาจจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม (Amendment) หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง (Modification) ในภายหลังได้ แต่ผลทางกฎหมายของการแก้ไขเพิ่มเติมและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นมีความแตกต่างกัน การแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญา (Amendment) หมายถึงการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาอย่างเป็นทางการเพื่อให้มีผลต่อรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญานั้นทุกรัฐ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในสนธิสัญญาพหุภาคีที่มีภาคีสมาชิกจำนวนมาก การจะได้รับมติเอกฉันท์จากทุกภาคีในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก¹²⁸ ในขณะที่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญา (Modification) นั้นเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาบางรัฐที่จะทำ

¹²⁷ Art. 22 Withdrawal of reservations and of objections to reservations 1. Unless the treaty otherwise provides, a reservation may be withdrawn at any time and the consent of a State which has accepted the reservation is not required for its withdrawal. 2. Unless the treaty otherwise provides, an objection to a reservation may be withdrawn at any time. (3) Unless the treaty otherwise provides, or it is otherwise agreed: (a) the withdrawal of a reservation becomes operative in relation to another contracting State only when notice of it has been received by that State; (b) the withdrawal of an objection to a reservation becomes operative only when notice of it has been received by the State which formulated the reservation.

¹²⁸ Jennings & Watts (1992) *Oppenheim's International Law* 9th edition, Vol 1, Part 2-4, p.1255. London: Longman.

ความตกลงระหว่างกันเองเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาให้มีผลบังคับเป็นการเฉพาะในระหว่างกันเองของรัฐภาคีที่ตกลงให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นๆได้และไม่บังคับต่อรัฐภาคีทุกรัฐ¹²⁹ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติอาจจะจำแนกการแก้ไขทั้งสองประเภทอย่างชัดเจนเด็ดขาดไม่ได้ เนื่องจากในบางกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญาอาจจะไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐภาคีทั้งหมด การแก้ไขเพิ่มเติมจึงบังคับได้เฉพาะระหว่างรัฐภาคีที่เห็นชอบด้วย จึงกลายเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญา ในทางตรงกันข้าม การที่รัฐภาคีบางรัฐประสงค์ที่จะให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาเพื่อบังคับระหว่างรัฐบางรัฐด้วยกัน แต่กลับได้รับความเห็นชอบจากรัฐทั้งปวงด้วยกัน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นจึงกลายเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม จึงเห็นได้ว่าการจำแนกการแก้ไขทั้งสองประเภทยังไม่ชัดเจนนักเป็นเพียงแนวคิดเบื้องต้นเพื่อการพิจารณาเท่านั้น¹³⁰

อนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 39 และ มาตรา 40 ส่วนการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นบัญญัติไว้ในมาตรา 41 ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. การแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญา (Amendment)

มาตรา 39 บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทั่วไปในการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญาว่า “สนธิสัญญานั้นอาจจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมได้โดยการทำความตกลงระหว่างรัฐภาคี โดยอาศัยกฎเกณฑ์ต่างๆที่บัญญัติไว้ในภาค 2 ซึ่งใช้บังคับเกี่ยวกับการทำสนธิสัญญาและการมีผลบังคับของสนธิสัญญา โดยนำมาปรับใช้กับความตกลงดังกล่าว เว้นแต่สนธิสัญญาจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น”

¹²⁹ Y.B.I.L.C., vol II (1966) , p.62 อ้างใน จุมพต สายสุนทร (2543) กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2 หน้า 248 กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์วิญญูชน

¹³⁰ Id.

131 สนธิสัญญานั้นอาจจะแก้ไขเพิ่มเติมโดยการตกลงด้วยวาจาได้ หรือแก้ไขด้วยการตกลงโดยชัดแจ้งซึ่งปรากฏเป็นหลักฐาน คือ การปฏิบัติของรัฐภาคีสืบเนื่องจากผลของการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น¹³² สิ่งที่จะต้องพิจารณาคือการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญานั้นแตกต่างจากการแก้ไขข้อบทของสนธิสัญญาที่ผิดพลาดให้ถูกต้อง (The correction of errors in the text) ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 79 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งเป็นกรณีที่แตกต่างกัน

สำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญาพหุภาคีนั้น มาตรา 40 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติไว้ว่า

(1) เว้นแต่สนธิสัญญาได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญาพหุภาคีจะอยู่ภายใต้บทบังคับของวรรคต่อไปนี้

(2) คำเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญาพหุภาคีที่มีผลในระหว่างรัฐภาคีทั้งปวงจะต้องบอกกล่าวไปยังรัฐภาคีทั้งปวงเหล่านั้น รัฐภาคีแต่ละรัฐจะมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมใน

(ก) การตัดสินใจในการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญานั้น

(ข) การเจรจาและการตกลงทำความตกลงใดๆ ในการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญานั้น

131 Art. 39 General rule regarding the amendment of treaties. A treaty may be amended by agreement between the parties. The rules laid down in Part II apply to such an agreement except in so far as the treaty may otherwise provide.

132 คณะกรรมาธิการกฎหมายได้เสนอข้อบทที่ว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญาโดยทางปฏิบัติต่อมาของรัฐบาล ซึ่งปรากฏในร่างข้อบทมาตรา 38, YBILC (1966), ii, pt 2, p236), อย่างไรก็ตามข้อเสนอดังกล่าวได้ตกไปและได้มีการบัญญัติไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969. แต่ในทางปฏิบัติได้มีการยอมรับวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยทางปฏิบัติต่อมาของรัฐบาล (Subsequent practice) ในการแก้ไขเพิ่มเติม ความตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกา กับ ฝรั่งเศส ว่าด้วยการอนุญาตตุลาการ การให้บริการขนส่งทางอากาศ USA-France Air Transport Service Agreement Arbitration (1963), ILR, 38, pp 182, 248-55, และกรณี Italy-USA Air Transport Arbitration (1965), ILR, 45, p 393. และโปรดดู Taba Award (1989), ILR, 80, p.224. ทางปฏิบัติต่อมาของรัฐบาลก็ยังช่วยในเรื่องการตีความของสนธิสัญญาด้วย

(3) ทุกๆรัฐที่มีสิทธิที่จะเป็นภาคีของสนธิสัญญาย่อมมีสิทธิที่จะเป็นภาคีของสนธิสัญญาตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น

(4) ความตกลงแก้ไขสนธิสัญญานั้นไม่ผูกพันรัฐภาคีใดๆที่เป็นภาคีแห่งสนธิสัญญานั้นอยู่ก่อนแล้ว และไม่ได้เป็นภาคีของความตกลงแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 30 วรรค 4(b) มาปรับใช้เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับรัฐดังกล่าว

(5) รัฐใดๆซึ่งได้เป็นภาคีของสนธิสัญญาภายหลังจากการมีผลบังคับของความตกลงแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญานั้นๆ หากไม่ได้แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งเป็นประการอื่น ให้ถือว่า

(ก) รัฐภาคีนั้นเป็นภาคีของสนธิสัญญาที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นๆ

(ข) รัฐภาคีนั้นเป็นภาคีของสนธิสัญญาที่ไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ในความสัมพันธ์กับรัฐภาคีใดๆแห่งสนธิสัญญาที่ไม่ถูกผูกพันด้วยความตกลงแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญานั้นๆ¹³³

2. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญา (Modification)

มาตรา 41 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาไว้ ดังนี้ “ภาคีของสนธิสัญญาพหุภาคีตั้งแต่สอง

¹³³ Art. 40. Amendment of multilateral treaties. 1. Unless the treaty otherwise provides, the amendment of multilateral treaties shall be governed by the following paragraphs.

2. Any proposal to amend a multilateral treaty as between all the parties must be notified to all the contracting States, each one of which shall have the right to take part in: (a) the decision as to the action to be taken in regard to such proposal; (b) the negotiation and conclusion of any agreement for the amendment of the treaty.

3. Every State entitled to become a party to the treaty shall also be entitled to become a party to the treaty as amended.

4. The amending agreement does not bind any State already a party to the treaty which does not become a party to the amending agreement; article 30, paragraph 4(b), applies in relation to such State.

5. Any State which becomes a party to the treaty after the entry into force of the amending agreement shall, failing an expression of a different intention by that State: (a) be considered as a party to the treaty as amended; and (b) be considered as a party to the unamended treaty in relation to any party to the treaty not bound by the amending agreement.

ภาคี หรือมากกว่านั้น อาจจะร่วมกันทำความตกลงเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลง สนธิสัญญาระหว่างกันได้ ถ้า

- (ก) สนธิสัญญานั้นได้กำหนดไว้ว่าสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลง สนธิสัญญานั้นได้ หรือ
- (ข) สนธิสัญญานั้นไม่ได้กำหนดห้ามการแก้ไขเปลี่ยนแปลง สนธิสัญญา และ
- (ค) ไม่มีผลกระทบต่อการใช้สิทธิของรัฐภาคีอื่นๆภายใต้สนธิสัญญานั้น หรือต่อการปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นๆ
- (ง) ไม่เกี่ยวเนื่องกับข้อบทของสนธิสัญญา ซึ่งการทำให้เสื่อมเสียไปซึ่ง บทบัญญัติดังกล่าวนั้นเป็นการขัดกับการที่สนธิสัญญานั้นจะมีผล บังคับอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ และความมุ่งหมาย ของสนธิสัญญาทั้งฉบับนอกจากกรณีซึ่งอยู่ภายใต้วรรค 1 (a) หากเป็นกรณีอื่นๆแล้ว เว้นแต่สนธิสัญญาได้บัญญัติไว้เป็นอย่าง อื่น รัฐภาคีที่ประสงค์ที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาจะต้อง บอกกล่าวรัฐภาคีอื่นๆถึง เจตนารมณ์ที่จะทำความตกลงดังกล่าว และบอกกล่าวถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญานั้นๆซึ่งจะ กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้นด้วย¹³⁴

¹³⁴

Art. 41. Agreements to modify multilateral treaties between certain of the parties only

1. Two or more of the parties to a multilateral treaty may conclude an agreement to modify the treaty as between themselves alone if;
(a) the possibility of such a modification is provided for by the treaty; or (b) the modification in question is not prohibited by the treaty and: (i) does not affect the enjoyment by the other parties of their rights under the treaty or the performance of their obligations; (ii) does not relate to a provision, derogation from which is incompatible with the effective execution of the object and purpose of the treaty as a whole.
2. Unless in a case falling under paragraph 1(a) the treaty otherwise provides, the parties in question shall notify the other parties of their intention to conclude the agreement and of the modification to the treaty for which it provides.

การเปิดโอกาสให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญานั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นรวดเร็วในทุกๆด้าน สนธิสัญญาที่มีความตกลงเกี่ยวข้องกับทางด้านเทคนิค วิทยาการ เช่นความร่วมมือทางด้านการสื่อสาร การไปรษณีย์ การเดินอากาศ การจัดสรรวงโคจรของดาวเทียม คลื่นความถี่วิทยุ ตลอดจนความร่วมมือ หรือการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งวิวัฒนาการที่เกิดขึ้นใหม่ หรือ เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิวัฒนาการทางกฎหมาย ที่เปลี่ยนแปลงไป ย่อมทำให้รัฐภาคีมีความจำเป็นที่จะต้องมีการตกลงเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาที่เคยตกลงกันไว้นั้น เพื่อความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้น

3.4 การตีความสนธิสัญญา

1. วัตถุประสงค์ของการตีความสนธิสัญญา (Interpretation of treaties)

การตีความสนธิสัญญามีจุดมุ่งหมายในการให้ความหมายของข้อบทในสนธิสัญญา ให้มีความแน่นอนชัดเจน และให้เข้าใจตรงกันระหว่างภาคีทั้งปวง ซึ่งภาคีของสนธิสัญญาจะต้องยึดถือในความสัมพันธ์ระหว่างคู่ภาคีทั้งหลายในส่วนที่เกี่ยวกับข้อบทนั้น ภายใต้สถานการณ์ใดๆอันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาการเข้าใจในความหมายที่แตกต่างกันไป แต่สิ่งที่สำคัญคือ การตีความนั้นจะใช้วิธี หรือ ยึดถือหลักเกณฑ์อย่างไรในการตีความ นั้นเป็นประเด็นที่สำคัญยิ่ง มีความเห็นจำแนกเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายแรกเห็นว่าการตีความนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อการค้นหาเจตนารมณ์ที่แท้จริงของคู่ภาคีแห่งสนธิสัญญา จึงต้องย้อนกลับไปศึกษางานเตรียมร่างสนธิสัญญา ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การตีความนั้นให้ความสำคัญกับถ้อยคำในสนธิสัญญาเป็นหลัก โดยให้ยึดถือความหมายที่เป็นกลางๆตามถ้อยคำ และพิจารณาว่างานเตรียมร่างเป็นเพียง

ส่วนสนับสนุนในการตีความเท่านั้น ซึ่งคณะกรรมการการกฎหมายระหว่างประเทศเห็นด้วยกับแนวความคิดที่สอง เนื่องจากถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาคือ ถ้อยคำที่แสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของสนธิสัญญา รัฐภาคีที่เจรจาจึงกำหนดถ้อยคำไว้เช่นนั้น และโดยปกติหากข้อความในสนธิสัญญามีความแน่นอนชัดเจน และเข้าใจได้โดยทันที ก็ไม่มีความจำเป็นต้องตีความกันอีก¹³⁵ และไม่จำเป็นต้องใช้กฎเกณฑ์ในการตีความ แต่ก็มีปัญหาต่อไปว่าข้อความใดที่ถือได้ว่าเป็นความชัดเจนดีแล้วซึ่งประเด็นนี้ก็ต้องมีการตีความกันโดยรัฐภาคีเมื่อเกิดมีปัญหากเกิดขึ้น

มาตรา 31 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติหลักทั่วไปในการตีความไว้ว่า

1. การตีความสนธิสัญญาให้ตีความโดยสุจริต (Good Faith) ตามความหมายปกติธรรมดาของถ้อยคำ (Terms) ที่ปรากฏในสนธิสัญญานั้นในบริบท (Context) ของถ้อยคำเหล่านั้น โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ (Object) และความมุ่งหมาย (Purpose) ของสนธิสัญญานั้นๆ ด้วย
2. เพื่อวัตถุประสงค์ในการตีความสนธิสัญญา ให้พิจารณาถึงบริบทของถ้อยคำ ตลอดจนข้อบทอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำเหล่านั้น รวมทั้งอารัมภบท (Preamble) ภาคผนวกต่างๆ (Annexes) ตลอดจนความตกลงและตราสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับการทำสนธิสัญญานั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ (Object) และความมุ่งประสงค์ (purpose) แห่งสนธิสัญญานั้นประกอบกันด้วย ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบทั้งหมดของการทำสนธิสัญญานั้น
3. การตีความสนธิสัญญานั้นยังจะต้องคำนึงถึงความตกลงต่างๆ ระหว่างรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาที่กระทำขึ้นต่อมาภายหลังในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตีความสนธิสัญญา หรือการปรับใช้ข้อบทของสนธิสัญญา

¹³⁵ Vattel ได้กล่าวว่า "It is not allowable to interpret what has no need of interpretation" โปรดดู UN Admission-(competence of General Assembly) Case, ICJ Rep (1950), p. 8; The Lotus Case (1972), PCIJ, Series A, No. 10, p. 16; Italy V Federal Republic of Germany (1959), ILR, 29, pp. 442, 449.

รวมทั้งทางปฏิบัติต่อ ๆ มาของรัฐภาคีในการปรับใช้สนธิสัญญา ซึ่งวางเป็นหลักเกณฑ์ที่ตกลงกันของรัฐภาคีในการตีความสนธิสัญญานั้น และยังต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่นำมาปรับใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภาคี

4. ในกรณีที่ถ้อยคำใดมีความหมายพิเศษ รัฐภาคีควรที่จะกำหนดความหมายพิเศษแห่งถ้อยคำนั้นไว้ในสนธิสัญญาด้วย¹³⁶

2. วิธีการเสริมในการตีความสนธิสัญญา (Supplementary means of interpretation)

นอกจากหลักการตีความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 31 ซึ่งตีความโดยพิจารณาจากถ้อยคำและบริบทแห่งตัวสนธิสัญญาเองแล้ว ในมาตรา 32 ยังกำหนดให้สามารถนำสิ่งที่อยู่นอกตัวบทแห่งสนธิสัญญามาเป็นสิ่งที่เสริมช่วยในการพิจารณาการตีความได้ด้วยเพื่อการค้นหาเจตนารมณ์ที่แท้จริงของสนธิสัญญา โดยการนำเอางานเตรียมร่าง (Travaux Préparatoires) ของสนธิสัญญานั้น ตลอดจนพิจารณาพฤติการณ์แวดล้อม (Circumstances) ในขณะที่มีการทำสนธิสัญญามาพิจารณาช่วยในการตีความสนธิสัญญา เพื่อที่จะยืนยันความหมายของถ้อยคำ ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับใช้มาตรา 31 ดังกล่าวมาแล้ว หรือเพื่อที่จะพิจารณาตัดสินว่าเมื่อตีความตามมาตรา 31 แล้วนั้น ยังคงไม่มีความชัดเจน และยังคงมีความคลุมเครือ (ambiguous) หรือ ไม่แจ่มแจ้งชัดเจน (obscure) หรือการตีความนั้นนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดว่าไร้

¹³⁶ Art. 31 General rule of interpretation 1. A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose 2. The context for the purpose of the interpretation of a treaty shall comprise, in addition to the text, including its preamble and annexes: (a) any agreement relating to the treaty which was made between all the parties in connexion with the conclusion of the treaty; (b) any instrument which was made by one or more parties in connexion with the conclusion of the treaty and accepted by the other parties as an instrument related to the treaty. 3. There shall be taken into account, together with the context: (a) any subsequent agreement between the parties regarding the interpretation of the treaty or the application of its provision; (b) any relevant rule of international law applicable in the relation between the parties. 4. A special meaning shall be given to a term if it is established that the parties so intended.

เหตุผล หรือ เหลวไหลไม่น่าเป็นเช่นนั้น¹³⁷ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการเสริมตาม มาตรา 32 นี้เพื่อช่วยในการตีความ

3. การตีความสนธิสัญญาซึ่งได้ทำเป็นฉบับที่ถูกต้องแท้จริงสอง ฉบับ หรือกว่านั้น (Interpretation of treaties authenticated in two or more languages)

การทำสนธิสัญญาระหว่างคู่ภาคีนั้น โดยปกติแล้วมักจะมีการทำ ต้นฉบับที่เป็นฉบับถูกต้องแท้จริงไว้มากกว่าหนึ่งภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณี สนธิสัญญาพหุภาคี สนธิสัญญาฉบับถูกต้องแท้จริงแต่ละภาษาจะมีความเท่า เทียมกัน และมีสถานภาพที่เสมอกัน อย่างไรก็ตามมักจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับ ถ้อยคำที่ใช้ในต้นฉบับแต่ละภาษาซึ่งอาจมีความหมายที่แตกต่างกันทำให้ เกิดความขัดแย้งระหว่างต้นฉบับในแต่ละภาษาเหล่านั้นได้ ในกรณีนี้หากใน สนธิสัญญา หรือรัฐภาคีได้ตกลงกันไว้ว่าหากมีการขัดกันในการใช้ถ้อยคำ หรือ การแปลถ้อยคำที่ใช้ในสนธิสัญญาเหล่านั้น จะถือเอาสนธิสัญญาฉบับใดภาษา ใดเป็นฉบับที่ถูกต้องแท้จริงที่สุดใช้บังคับ ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง เช่นว่านั้นได้ หากมิได้มีการกำหนดไว้เช่นนั้นก็ต้องถือว่าตัวบทในสนธิสัญญาที่ ทำเป็นต้นฉบับหลายภาษาเหล่านั้นมีผลบังคับเสมอกัน และต้องสันนิษฐานว่า มีความหมายอย่างเดียวกัน

มาตรา 33 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการ ตีความสนธิสัญญาที่ถูกต้องแท้จริงซึ่งได้ทำขึ้นเป็นสองฉบับหรือมากกว่านั้นไว้ ดังนี้

1. เมื่อสนธิสัญญาที่ได้ทำขึ้นนั้นได้มีการทำให้เป็นฉบับที่ถูกต้องแท้จริง ขึ้นเป็นสองฉบับหรือกว่านั้น ข้อบทของสนธิสัญญาย่อมมีความถูกต้อง

¹³⁷ Art. 32 Supplementary means of interpretation. Recourse may be had to supplementary means of interpretation, including the preparatory work of the treaty and the circumstances of its conclusion, in order to confirm the meaning resulting from the application of article 31, or to determine the meaning when the interpretation according to article 31: (a) leaves the meaning ambiguous or obscure; or (b) leads to a result which is manifestly absurd or unreasonable.

แท้จริงเท่าเทียมกันในแต่ละภาษา เว้นแต่สนธิสัญญาจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือรัฐภาคีได้ตกลงไว้เช่นนั้น ว่าให้ยึดถือเอาข้อบทของสนธิสัญญาภาษาใดโดยเฉพาะให้มีความถูกต้องแท้จริงมากกว่า

2. สำหรับสนธิสัญญาฉบับที่เป็นภาษาอื่นนอกจากภาษาที่กำหนดไว้ให้เป็นฉบับที่มีความถูกต้องแท้จริงนั้น ให้ถือว่าสนธิสัญญาฉบับภาษาอื่นๆ ดังกล่าวนั้นเป็นฉบับที่มีความถูกต้องแท้จริงเฉพาะต่อเมื่อ**สนธิสัญญาได้**

กำหนดไว้เช่นนั้น หรือรัฐภาคีทั้งปวงได้ตกลงไว้เช่นนั้น

3. ถ้อยคำในสนธิสัญญาฉบับที่ถูกต้องแท้จริงในแต่ละภาษานั้นให้ถือว่า**มีความหมายเหมือนกัน**

4. เว้นแต่มีข้อบทเฉพาะใดๆ ที่เหนือกว่าตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งนั้น หากมีการเปรียบเทียบข้อบทที่ถูกต้องแท้จริงซึ่งมีหลายฉบับหลายภาษานั้น ปรากฏว่าก่อให้เกิดความหมายได้หลายนัยแตกต่างกัน แม้เมื่อมีการปรับใช้ มาตรา 31 และ 32 กล่าวคือการตีความตามถ้อยคำ และตามบริบท และการใช้ วิธีการเสริมในการตีความแล้วก็ได้ข้อขัดข้องแตกต่างดังกล่าวนั้น ก็ให้ใช้**ความหมายซึ่งจะสอดคล้องกับตัวบทแห่งสนธิสัญญานั้นมากที่สุด** โดยคำนึงถึง**วัตถุประสงค์** และ**ความมุ่งหมาย**ของสนธิสัญญานั้นประกอบในการพิจารณาความหมายดังกล่าวนั้น¹³⁸

¹³⁸ Art. 33 Interpretation of treaties authenticated in two or more languages 1. When a treaty has been authenticated in two or more languages, the text is equally authoritative in each language, unless the treaty provides or the parties agree that, in case of divergence, a particular text shall prevail. 2. A version of the treaty in a language other than one of those in which the text was authenticated shall be considered an authentic text only if the treaty so provides or the parties so agree. 3. The terms of the treaty are presumed to have the same meaning in each authentic text. 4. Except where a particular text prevails in accordance with paragraph 1, when a comparison of the authentic text discloses a difference of meaning which the application of article 31 and 32 does not remove, the meaning which best reconciles the texts, having regard to the object and purpose of the treaty, shall be adopted.

4. ทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการตีความสนธิสัญญา

โดยปกติภาคีของสนธิสัญญามักจะเล็งเห็นถึงปัญหาและความยากลำบากในการตีความสนธิสัญญา เมื่อจะมีการปรับใช้สนธิสัญญา และในสนธิสัญญาก็มักจะได้กำหนดความแน่นอนชัดเจนแห่งถ้อยคำนั้น ๆ เมื่อจะมีการใช้สนธิสัญญา หรือในบางกรณีรัฐภาคีมักจะตกลงด้วยกันไว้ก่อนเกี่ยวกับวิธีการในการตีความสนธิสัญญา ซึ่งอาจจะกระทำก่อน หรือในระหว่างการเจรจาร่างสนธิสัญญา หรือภายหลังการทำสนธิสัญญาแล้ว¹³⁹ ไม่ว่าจะทำกันอย่างไม่เป็นทางการก่อนแต่ให้มีการบังคับให้เป็นไปตามที่ตกลงกันเมื่อสนธิสัญญามีผลบังคับให้สอดคล้องกัน หรืออาจจะกระทำกันอย่างเป็นทางการ เช่นมีการทำเป็นปฏิญญาว่าด้วยการตีความสนธิสัญญา¹⁴⁰ หรือกระทำเป็นพิธีสาร หรือกระทำเป็นสนธิสัญญาเสริม (An interpretative declaration, or protocol or a supplementary treaty) ในกรณีนี้หากรัฐภาคีได้มีการตกลงวิธีการตีความเพื่อความถูกต้องแท้จริงไว้แล้ว ก็จะไปปลบล้างหลักการตีความทั่วไป

นอกจากนี้รัฐภาคีอาจจะกำหนดบทบัญญัติอื่นเป็นการบังคับให้ใช้กระบวนการ อนุญาโตตุลาการ หรือ ศาลเป็นกลไกในการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากปัญหาการตีความสนธิสัญญา ซึ่งโดยปกติแล้วการตีความสนธิสัญญาโดยกลไกศาลระหว่างประเทศจะผูกพันเฉพาะรัฐคู่พิพาทที่นำข้อพิพาทเกี่ยวกับการตีความให้ศาลนั้นพิจารณาตัดสิน แต่มาตรา 62 ของกฎบัตร

¹³⁹ ในบางกรณีรัฐภาคีอาจจะได้ทำปฏิญญาการตีความฝ่ายเดียวประกาศไว้ในตอนที่ลงนาม หรือให้สัตยาบัน หรือภาคยานุวัติเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญา เช่นในกรณีที่สวิตเซอร์แลนด์ให้สัตยาบันอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The European Convention on Human Rights) โดยได้ตั้งข้อสงวน และทำปฏิญญาว่าด้วยการตีความสนธิสัญญา (Interpretative Declaration) สำหรับสวิตเซอร์แลนด์ในการที่จะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญานี้เอาไว้ด้วย โปรดดู Mc Rae, BY 49 (1978), pp 155-73; Horn, Reservation and Interpretation Declaration to Multilateral treaties (1988), Chs 24-7.

¹⁴⁰ เช่นสนธิสัญญาเพื่อการพัฒนาสันติภาพระหว่างสหรัฐอเมริกา กับ เนเธอร์แลนด์ ที่กระทำขึ้นในปี 1928 (AJ, 22 (1928), suppl, p 116) และในคดี *The Ambatielos Case* ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินคดีว่า ปฏิญญาที่สร้างขึ้นในขณะที่ทำสนธิสัญญาแองโกล-กรีก (The Anglo-Greek Treaty of 1926) มีลักษณะเป็นข้อบทว่าด้วยการตีความสนธิสัญญา และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสนธิสัญญาด้วย โปรดดู ICJ Rep (1925), p 44

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ บัญญัติให้รัฐที่สามที่มีส่วนได้เสียสามารถที่จะเข้ามาในคดีได้ด้วยและมาตรา 63 ได้บัญญัติให้นายทะเบียนที่จดทะเบียนสนธิสัญญาซึ่งได้มีการตีความนั้น ได้มีหนังสือบอกกล่าวภาคีทั้งปวงของสนธิสัญญา และรัฐที่สามที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้เสียที่ได้เข้ามาในคดีด้วยนั้นจะต้องถูกผูกพันตามคำพิพากษาของศาลด้วย

ในบางกรณีรัฐภาคีอาจจะกำหนดให้หน่วยงาน หรือองค์กรใด โดยเฉพาะมีอำนาจหน้าที่ในการตีความสนธิสัญญาเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น และให้คำตัดสิน หรือการพิจารณาคดีมีผลผูกพันคู่พิพาท ตัวอย่าง เช่นในกรณีความตกลงก่อตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (The International Monetary Fund)¹⁴¹

กล่าวโดยสรุปแล้วหลักการตีความสนธิสัญญามีหลักเกณฑ์ที่สำคัญซึ่งประมวลทั้งจากอนุสัญญากรุงเวียนนา และ จากหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติของรัฐได้ดังนี้คือ

1. หลักการตีความตามตัวอักษร และตามเจตนารมณ์ของภาคี ซึ่งได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญา หรือตามที่รัฐภาคีได้ตกลงกันได้
2. หลักการตีความตามวัตถุประสงค์ และความมุ่งหมายของสนธิสัญญา
3. หลักการตีความตามหลักเหตุผลและความสอดคล้องของถ้อยคำและเนื้อหาของสนธิสัญญา
4. หลักการตีความตามความเป็นมาของสนธิสัญญา โดยศึกษาจากหลักฐานต่างๆ

¹⁴¹ มาตรา XVIII ของ ความตกลงจัดตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และโปรโตคอล Gold, ICLQ, 3 (1954), pp.256-76. และ The Fund Agreement in the court (1962) นอกจากนั้นก็ยังมีกรณี *IBRD and IMF V All America Cables and Radio*, ILR (1955), p. 705.

5. หลักการตีความตามหลักประสิทธิผล เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงให้เกิดผลในทางปฏิบัติและมีผลที่เหมาะสมตามความมุ่งหมายของสนธิสัญญา

ส่วนการตีความสนธิสัญญาจะกระทำโดยฝ่ายใดนั้น จำแนกเป็นสองกรณีคือการตีความโดยรัฐภาคีเอง และตีความโดยฝ่ายที่สาม อันได้แก่ ศาล องค์การระหว่างประเทศ และ อนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้เป็นไปตามที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญา หรือตามที่รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาจะได้อำหนดไว้

3.5 ผลของสนธิสัญญาต่อรัฐที่สาม

โดยหลักทั่วไปแล้ว สนธิสัญญาผูกพัน และมีผลบังคับเฉพาะต่อรัฐคู่ภาคีเท่านั้น ยิ่งกว่านั้น อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1969 ยืนยันหลักการนี้ในมาตรา 34 กล่าวคือสนธิสัญญาไม่ก่อให้เกิดพันธะกรณี หรือสิทธิใดๆ แก่รัฐที่สาม โดยปราศจากความยินยอมของรัฐที่สามนั้น¹⁴² (*pacta tertiis nec nocent nec prosunt*) คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศก็พิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวในทำนองเดียวกัน และยืนยันว่า “เป็นที่ปรากฏแล้วว่าหลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับเป็นสากล มิใช่เพียงแต่เป็นหลักการที่อยู่บนพื้นฐานแนวความคิดทั่วไปในการทำสัญญาเท่านั้น แต่ยังอยู่บนพื้นฐานของหลักอำนาจอธิปไตย และเป็นเอกราชของรัฐ”¹⁴³

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีสนธิสัญญาอาจก่อให้เกิดสิทธิ และหน้าที่ความผูกพัน หรือ พันธะกรณีต่อรัฐที่สามหากรัฐที่สามนั้นยินยอม หรือแม้ใน

¹⁴² มาตรา 34 อนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งบัญญัติหลักทั่วไปไว้ว่า “A treaty does not create either obligations or rights for a third State without its consent.”

¹⁴³ “There appears to be almost universal agreement, upon such a general rule, which is based not only on a general concept of the law of contract but also on the sovereignty and independence of states”

กรณีที่สนธิสัญญามีได้ก่อให้เกิดสิทธิ พันธกรณี ต่อรัฐที่สามเลยโดยตรง แต่โดยผลของการบังคับใช้สนธิสัญญาอาจจะส่งผลกระทบต่อรัฐที่สามได้ เช่นสนธิสัญญาความตกลงว่าด้วยเรื่องการขยายผลบังคับของสิทธิประโยชน์ทางการค้าภายใต้หลักการ ชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (a Most-Favored- Nations Clause) หรือในกรณีที่สนธิสัญญาได้ระบุให้ภาคีของสนธิสัญญาต้องถอนตัวออกจากความผูกพันตามสนธิสัญญานับอื่น ที่ภาคีรัฐนั้นได้ทำไว้กับรัฐอื่น ผลของการปฏิบัติดังกล่าวย่อมกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของรัฐอื่นภายใต้สนธิสัญญานับหลังดังกล่าว¹⁴⁴

ในกรณีที่สนธิสัญญากำหนดสัญชาติของปัจเจกชนซึ่งมีผลกระทบต่อรัฐที่สามในบริบทของสัญชาติของบุคคลที่มีการเรียกร้องสิทธิภายใต้สนธิสัญญา และในอีกกรณีหนึ่ง คือหลักเกณฑ์ หรือ กฎระเบียบที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอาจจะมีผลผูกพันต่อรัฐที่สามในฐานะที่หลักเกณฑ์ หรือกฎระเบียบเหล่านั้นเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 38 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “หลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาผูกพันรัฐที่สามโดยทางจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ไม่มีสิ่งใดที่บัญญัติไว้ในมาตรา 34-37 นี้จะมายกเว้นหรือขัดขวางมิให้กฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ในอันที่จะผูกพันต่อรัฐที่สาม ในฐานะที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับเช่นนั้น”¹⁴⁵ ซึ่งความจริง คือกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศต่างหากที่ผูกพันต่อรัฐที่สาม หรือ ทุกๆ

¹⁴⁴

Art. 234 of the treaty of Rome 1957 establishing the EEC; Art. 292 of the treaty of Versailles 1919. ยกตัวอย่างเช่น รัฐ ก ทำสนธิสัญญากับรัฐ ข ซึ่งขัดแย้งกับสนธิสัญญาที่มีผลบังคับอยู่ก่อนแล้วระหว่างรัฐ ก และ รัฐ ค ดังนั้น รัฐ ข ก็คือ รัฐ ค ก็คืออาจจะตกลงให้รัฐ ก เพิกถอนความผูกพันกับ รัฐ ข หรือ รัฐ ค แล้วแต่กรณีเพื่อมิให้มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามสนธิสัญญา ดังนั้น รัฐ ข หรือ รัฐ ค ที่ถูกบอกเลิกสนธิสัญญาย่อมได้รับผลกระทบจากสนธิสัญญาที่ ก ทำ กับ ข หรือ ค แล้วแต่กรณี นั่นเอง

¹⁴⁵

Art. 38 Rules I a treaty becoming binding on third States through international custom. Nothing in article 34 to 37 precludes a rule set forth in a treaty from becoming binding upon a third State as a customary rule of international law, recognized as such.

รัฐในประชาคมโลกนั่นเอง เพียงแต่หลักเกณฑ์ และถ้อยคำเหล่านั้นได้นำมาบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ในบางกรณีที่เป็นสนธิสัญญาพิเศษเช่นกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งมีบทบัญญัติที่ตกลงร่วมกันของภาคีสมาชิกในอันที่จะก่อตั้งระบบประชาคมโลกที่สันติสุข ประกอบด้วยกฎระเบียบ และกฎเกณฑ์ใน

ความสัมพันธ์ของมวลสมาชิก ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นการวางระบบ หรือสถานภาพซึ่งมีผลบังคับในฐานะที่เป็นกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก หรือกล่าวอ้างได้ทั่วโลกซึ่งเรียกว่า *Erga Omnes* และกฎเกณฑ์ที่บัญญัติให้รัฐผู้รุกรานจะต้องปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ เป็นต้น ดังนั้น บทบัญญัติ กฎหมาย กฎเกณฑ์ และ มาตรการเหล่านี้หากกำหนดไว้ในสนธิสัญญาโดยอ้อมมีผลผูกพันรัฐภาคีรวมทั้งรัฐที่สามด้วย โดยเหตุที่เป็นกฎหมายที่กล่าวอ้างได้ทั่วโลกนั่นเอง¹⁴⁶

กล่าวได้ว่าผลของสนธิสัญญาอาจจะมีผลในทางกำหนดหน้าที่ หรือให้สิทธิแก่รัฐที่สามได้ ซึ่งมาตรา 35 และ มาตรา 36 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกำหนด หน้าที่ และสิทธิ ตามบทบัญญัติของสนธิสัญญาต่อรัฐที่สามดังนี้ คือ “หากภาคีของสนธิสัญญามีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดให้บทบัญญัติในสนธิสัญญานั้นเป็นวิธีการในอันที่จะก่อตั้งความผูกพัน หรือพันธะหน้าที่ อันพึงมีต่อรัฐที่สาม และ รัฐที่สามนั้นได้แสดงเจตนารมณ์ และความยินยอมโดยชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ที่จะยอมรับความผูกพันนั้น พันธะ หน้าที่ และความผูกพันจากบทบัญญัติของสนธิสัญญาดังกล่าวก็ย่อมผูกพันต่อรัฐที่สามนั้น”¹⁴⁷

¹⁴⁶ เช่นมาตรา 75 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งบัญญัติว่า “The provisions of the present Convention are without prejudice to any obligation in relation to a treaty which may arise for an aggressor State in consequence of measures taken in conformity with the Charter of the United Nations with reference to that State's aggression. และโปรดดู ILC Commentary on draft Art. 70, YBILC (1966), ii, p 268.

¹⁴⁷ Art. 35 Treaties providing for obligations for third States. An obligation arises for a third State from a provision of a treaty if the parties to the treaty intend the provision to be the means of establishing the obligation and the third State expressly accepts that obligation in writing.

ในมาตรานี้เป็นการบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดพันธะ หน้าที่ต่อรัฐที่สาม ส่วน มาตรา 36 เป็นการบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิตามสนธิสัญญาแก่รัฐที่สาม ซึ่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้ “หากภาคีของสนธิสัญญามีเจตนารมณ์ที่จะให้สิทธิใดๆตามสนธิสัญญามีผลบังคับแก่รัฐที่สาม หรือ กลุ่มรัฐ ซึ่งรัฐที่สามนั้นเป็นภาคีสมาชิก หรือ แก่รัฐทั้งปวง และรัฐที่สามนั้นได้ยอมรับเอาสิทธิดังกล่าวตามที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้น (โดยไม่จำเป็นต้องแสดงเจตนาเป็นลายลักษณ์อักษร) ให้ถือว่าสิทธิตามสนธิสัญญานั้นย่อมมีผลต่อรัฐที่สามตามความยินยอมรับเอาสิทธิดังกล่าวนี้ นอกจากรัฐที่สามจะมีข้อโต้แย้งหรือคัดค้านการรับเอาสิทธินั้น ทั้งนี้เว้นแต่ในสนธิสัญญานั้นจะได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น”¹⁴⁸ รัฐที่สามที่ตกลงรับเอาสิทธิตามสนธิสัญญาตามข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้นนี้ จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติหรือข้อกำหนดในสนธิสัญญานั้น¹⁴⁹ การกำหนดสิทธิ และ หน้าที่ในสนธิสัญญาที่มีผลต่อรัฐที่สามนั้นอาจจะมีการเพิกถอน หรือเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ มาตรา 37 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ความว่า “พันธะกรณี หรือ ความผูกพันตามสนธิสัญญาที่มีผลต่อรัฐที่สามดังที่กำหนดไว้ตามบทบัญญัติในมาตรา 35 ดังกล่าวข้างต้นนั้น อาจจะมีการยกเลิก หรือ แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ต่อเมื่อภาคีของสนธิสัญญา และรัฐที่สามนั้นได้ยินยอมด้วย เว้นแต่จะมีข้อกำหนดได้บัญญัติไว้เป็นประการอื่น ส่วนในกรณีสิทธิตามสนธิสัญญาที่ได้ให้แก่รัฐที่สามตามข้อกำหนดในมาตรา 36 นั้น สิทธิดังกล่าวนี้ไม่อาจจะยกเลิก หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยรัฐภาคี ถ้าหากได้มีการกำหนดว่า

¹⁴⁸ Art. 36 Treaties providing for rights for third States. 1. A right arises for a third State from a provision of a treaty if the parties to the treaty intend the provision to accord that right either to the third State, or to a group of States to which it belongs, or to all States, and the third State assents thereto. Its assent shall be presumed so long as the contrary is not indicated, unless the treaty otherwise provides.

¹⁴⁹ Art. 36. 2. A State exercising a right in accordance with paragraph 1 shall comply with the conditions for its exercise provided for in the treaty or established in conformity with the treaty.

สิทธิดังกล่าวนั้นรัฐภาคีตั้งใจที่จะไม่มีการยกเลิก หรือ ตกอยู่ภายใต้การแก้ไข
เปลี่ยนแปลงโดยปราศจากการได้รับความยินยอมของรัฐที่
สาม¹⁵⁰

สรุปจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นได้ว่าการจะยกเลิก หรือแก้ไข
เปลี่ยนแปลงพันธะตามสนธิสัญญาที่มีผลต่อรัฐที่สามนั้นสามารถกระทำได้โดย
ความยินยอมของรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญา และ รัฐที่สามนั้น ส่วนการไปยกเลิก
หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิทธิตามสนธิสัญญาที่มีผลบังคับต่อรัฐที่สามนั้นจะ
กระทำไม่ได้ถ้าไม่ได้รับความยินยอมจากรัฐที่สามนั้น ทั้งนี้เว้นแต่ว่าสนธิสัญญา
จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

¹⁵⁰ Art. 37 Revocation or modification of obligations or rights of third States. 1. When an obligation has arisen for a third State in conformity with article 35, the obligation may be revoked or modified only with the consent of the parties to the treaty and of the third State, unless it is established that they had otherwise agreed. 2. When a right has arisen for a third State in conformity with article 36, the right may not be revoked or modified by the parties if it is established that the right was intended not to be revocable or subject to modification without the consent of the third State.

บทที่ 4

การสิ้นสุดของสนธิสัญญา และการสิ้นผลบังคับ ของสนธิสัญญาต่อรัฐภาคี

4.1 ความไม่สมบูรณ์โดยทั่วไป และความบกพร่องในการ แสดงเจตนาในการทำสนธิสัญญา

1. ความไม่สมบูรณ์โดยทั่วไปของสนธิสัญญา

ความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา (Invalidity of Treaties) มีความหมายสองนัย กล่าวคือ ความไม่สมบูรณ์อันเกิดขึ้นเนื่องจาก สนธิสัญญาตกเป็นโมฆะตั้งแต่เริ่มแรก (Void ab initio) ได้แก่การทำสนธิสัญญาอันเกิดขึ้นจากการคุกคาม หรือการใช้กำลังฝ่าฝืนกฎบัตรสหประชาชาติ ตามข้อ 52 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “สนธิสัญญาย่อมเป็นโมฆะหากการทำสนธิสัญญานั้นได้กระทำขึ้นเพราะการถูกข่มขู่ หรือการใช้กำลังอันฝ่าฝืนต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งได้ประมวลไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ”¹⁵¹ และการทำสนธิสัญญาที่ขัดต่อ Jus Cogens หรือ Peremptory norm แห่งกฎหมายระหว่างประเทศตามข้อ 53¹⁵² แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “สนธิสัญญาเป็นโมฆะ หากในขณะที่ทำสนธิสัญญานั้น สนธิสัญญาดังกล่าวขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นกฎระเบียบ หรือ

¹⁵¹ Art. 52. A treaty is void if its conclusion has been procured by the threat or use of force in violation of the principles of international law embodied in the Charter of the United Nations.

¹⁵² Art. 53 Treaties conflicting with a peremptory norm of general international law (Jus cogens). A treaty is void if, at the time of its conclusion, it conflicts with a peremptory norm of general international law. For the purposes of the present Convention, a peremptory norm of general international law is a norm accepted and recognized by the international community of States as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character.

ข้อบังคับที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งอนุสัญญาฉบับนี้ กฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นแบบแผนที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปนี้ ให้หมายถึงกฎเกณฑ์ที่รัฐทั้งหลายในประชาคมระหว่างประเทศทั้งหมดได้ยอมรับและไม่อนุญาตให้มีการยกเว้น หรือทำให้เสื่อมเสียไปได้ และจะเปลี่ยนแปลงได้ก็แต่โดยกฎระเบียบแห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่มีลักษณะฐานะอย่างเดียวกัน กล่าวคือเป็น กฎหมายที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปนั่นเอง” ความไม่สมบูรณ์ในนัยที่หนึ่งนี้จะอธิบายโดยละเอียดในหัวข้อเรื่องต่อไป

ความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญาในนัยที่สองหมายถึง ความไม่สมบูรณ์ในการให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา หรือบุคคลที่ทำการเจรจาทำสนธิสัญญาไม่มีอำนาจ หรือกระทำการเกินขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ซึ่งในกรณีเช่นนี้ โดยปกติไม่ทำให้สนธิสัญญาเป็นโมฆะ เช่นในกรณีแรก แต่เปิดโอกาสให้รัฐภาคีที่ได้แสดงเจตนาโดยบกพร่องดังกล่าว ยกขึ้นเป็นเหตุที่จะไม่ถูกผูกพันตามสนธิสัญญา เช่นตามมาตรา 46¹⁵³ หรือเกิดความผิดพลาด หรือความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง หรือสถานการณ์ในขณะที่ทำสนธิสัญญา ตามมาตรา 48 หรือการฉ้อฉลเพื่อให้รัฐผูกพันตามสนธิสัญญาตามมาตรา 49 หรือ การประพฤติมิชอบของผู้แทนในการเจรจาทำสนธิสัญญา ตามมาตรา 50 เป็นต้น ส่วนความบกพร่องในการแสดงความยินยอมผูกพันรัฐตามสนธิสัญญาตามมาตรา 51 จะมีความแตกต่างจากกรณีข้างต้น กล่าวคือ มาตรา 51 ซึ่งเป็นเรื่องการข่มขู่ ซึ่งทำให้สนธิสัญญาไม่มีผลผูกพันรัฐดังกล่าว เพราะถือว่าไม่มีการให้ความยินยอมเลย สนธิสัญญาจึงไม่ผูกพันรัฐ โดยไม่ต้องยกเหตุความไม่สมบูรณ์ดังกล่าวมากล่าวอ้างในภายหลังอย่างเช่นกรณีข้างต้น

¹⁵³ ในกรณีตามมาตรา 46 นี้ต้องทำความเข้าใจด้วยว่าสนธิสัญญาจะไม่ผูกพันรัฐเฉพาะกรณีที่ได้มีการแจ้งไว้ล่วงหน้าแล้วว่าการให้ความยินยอมนั้นขัดต่อกฎหมายภายในของรัฐและการฝ่าฝืนเช่นว่านั้นเป็นให้เห็นได้ชัดแจ้งและเป็นการขัดต่อกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นหากไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวรัฐภาคีนั้นจะกล่าวอ้างเหตุเช่นว่านั้นเพื่อไม่ผูกพันตามสนธิสัญญาไม่ได้ตามที่ได้ศึกษามาแล้ว ข้างต้น

ผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันระหว่างการที่สนธิสัญญาเป็นโมฆะตั้งแต่แรก (Void ab initio) นั้น กับการที่สนธิสัญญาไม่สมบูรณ์เพราะความบกพร่องในการให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา คือ ในกรณีที่สนธิสัญญาโมฆะแต่แรกนั้น ย่อมไม่ถือว่าสนธิสัญญาเกิดขึ้นระหว่างรัฐภาคีนั้นๆเลย รัฐภาคีจึงไม่มีพันธะความผูกพันใดๆตามสนธิสัญญาต่อกัน ส่วนการที่สนธิสัญญาไม่สมบูรณ์นั้น ไม่ทำให้สนธิสัญญาโมฆะเสียเปล่าแต่ประการใด เพียงแต่ทำให้รัฐซึ่งมีเหตุอ้างความไม่สมบูรณ์นั้นไม่ผูกพันตามสนธิสัญญา ในกรณีที่สนธิสัญญาพหุภาคีสนธิสัญญานั้นยอมสมบรูณ์ผูกพันภาคีอื่นๆที่ไม่มีเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์นั้น แต่หากเป็นสนธิสัญญาทวิภาคี สนธิสัญญาย่อมไม่ผูกพันรัฐที่ได้กล่าวอ้างถึงความไม่สมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนายินยอมผูกพันสนธิสัญญานั้นๆ

บทบัญญัติของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 มาตรา 46-64 เป็นข้อบทที่กำหนดเกี่ยวกับการสิ้นผลของสนธิสัญญาในลักษณะต่างๆ (Invalidity of Treaties) นอกจากนี้ในมาตรา 44 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการใช้สิทธิในกรณีต่างของรัฐบาลในการที่จะกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา ได้แก่ มาตรา 44 ข้อ 1 บัญญัติถึงสิทธิของรัฐบาลในการอ้างความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญา การถอนตัวจากสนธิสัญญา การยกเลิก การระงับการบังคับใช้สนธิสัญญา ซึ่งมีผลต่อสนธิสัญญาทั้งฉบับ เว้นแต่สนธิสัญญาจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือรัฐบาลได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น¹⁵⁴ ในมาตรา 44 ข้อ 2 ได้บัญญัติถึงเหตุในการที่รัฐบาลจะกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา หรือเพื่อยกเลิก หรือเพื่อถอนตัวจากสนธิสัญญา หรือเพื่อระงับการมีผลบังคับใช้ของสนธิสัญญา ทั้งนี้ตามเหตุที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 นั้นจะมีผลต่อสนธิสัญญาทั้งฉบับ เว้นแต่จะบัญญัติไว้ในกรณีตามมาตรา 44 ข้อ 3 และ ใน

¹⁵⁴

Vienna Convention 1969, Art. 44 Separability of treaty provisions. 1. A right of a party, provided for in a treaty or arising under article 56, to denounce, withdraw from or suspend the operation of the treaty may be exercised only with respect to the whole treaty unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree.

กรณีการฝ่าฝืนสนธิสัญญาพหุภาคีอย่างร้ายแรง (Material breach of multilateral treaty) ตาม มาตรา 60 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969¹⁵⁵ สำหรับข้อยกเว้นตามมาตรา 44 ข้อ 3 คือ ถ้าเหตุแห่งการกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา การยกเลิก หรือการระงับ การใช้บังคับสนธิสัญญานั้น เป็นเหตุที่เกี่ยวข้องเฉพาะบางข้อบทของสนธิสัญญา ก็สามารถกล่าวอ้างเหตุดังกล่าวได้ในส่วนของข้อบทนั้นๆ หรือ มีผลต่อข้อบทนั้นๆ เท่านั้น เมื่อ (ก) ข้อบทดังกล่าวสามารถแยกออกจากข้อบทอื่นๆ ของสนธิสัญญาได้เมื่อมีการปรับใช้สนธิสัญญานั้นๆ (ข) หากปรากฏในสนธิสัญญา หรือ ตามที่ได้ตกลงกันไว้ว่า การยอมรับข้อบทของสนธิสัญญาเหล่านั้นมิได้เป็นพื้นฐานสำคัญของการให้ความยินยอมของรัฐภาคีอื่นๆ ที่จะผูกพันตามสนธิสัญญาทั้งหมด และ (ค) การปฏิบัติตามข้อบทอื่นๆ ของสนธิสัญญาที่เหลืออยู่นั้นไม่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม¹⁵⁶

อนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 มาตรา 44 ข้อ 4 บัญญัติว่าถ้าเหตุแห่งการกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญานั้นเป็นเรื่องของการฉ้อฉล (fraud) ตามมาตรา 49 หรือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการประทุมิชอบของผู้แทนของรัฐในการเข้าทำสนธิสัญญาตามมาตรา 50 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 รัฐที่กล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ด้วยเหตุการฉ้อฉล หรือความประทุมิชอบของตัวแทนในการทำสนธิสัญญาดังกล่าวนั้น สามารถที่จะอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาเพื่อที่จะไม่ผูกพันตามสนธิสัญญาทั้งฉบับ หรือ ไม่ผูกพันเฉพาะ

¹⁵⁵ Vienna Convention 1969, Art. 44. 2 A ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty recognized in the present Convention may be invoked only with respect to the whole treaty except as provided in the following paragraphs or in article 60.

¹⁵⁶ Vienna Convention 1969, Art. 44. 3. If the ground relate solely to particular clauses, it may be invoked only with respect to those clauses where: (a) the said clauses are separable from the remainder of the treaty with regard to their application; (b) it appears from the treaty or is otherwise established that acceptance of those clauses was not an essential basis of the consent of the other party or parties to be bound by the treaty as a whole; and (c) continued performance of the remainder of the treaty would not be unjust.

ข้อบทที่เกี่ยวข้องเท่านั้นก็ได้หากเป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรา 44 ข้อ 3 ดังกล่าวข้างต้น¹⁵⁷

และตามมาตรา 44 ข้อ 5 ของอนุสัญญาดังกล่าวบัญญัติว่า “หากกรณีความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาเป็นเหตุเนื่องมาจาก มาตรา 51 คือเป็นเรื่องของการข่มขู่ (coercion) ผู้แทนของรัฐ หรือเหตุจากการข่มขู่โดยใช้กำลัง หรือโดยการคุกคาม ต่อรัฐภาคีนั้น ตามมาตรา 52 หรือ เป็นการขัดต่อกฎหมายเด็ดขาด (Jus cogens) ตามมาตรา 53 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ความไม่สมบูรณ์จากเหตุดังกล่าวในข้อบทของสนธิสัญญานั้นไม่สามารถแยกจากสนธิสัญญาทั้งฉบับได้และถือว่าสนธิสัญญาเป็นโมฆะทั้งฉบับ (Void) ไม่เพียงแต่เสียเปล่าแต่เฉพาะข้อบทนั้นๆ เท่านั้น¹⁵⁸

หากรัฐที่มีสิทธิกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา หรือมีสิทธิที่จะยกเหตุแห่งการยกเลิกสนธิสัญญา หรือระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาทั้งนี้ตามมาตรา 46 ถึงมาตรา 50 หรือมาตรา 60 และ 62 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ดังที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น ได้รู้ถึงเหตุดังกล่าวแล้ว และได้ (ก) แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งตกลงที่จะให้สนธิสัญญานั้นยังคงสมบูรณ์มีผลผูกพันและบังคับใช้สนธิสัญญานั้นต่อไปได้ หรือ (ข) โดยทางปฏิบัติของรัฐพิจารณาได้ว่ารัฐดังกล่าวยินยอม หรือ ยอมรับโดยไม่ได้แย้งที่จะให้สนธิสัญญานั้นมีความสมบูรณ์ หรือให้สนธิสัญญานั้นยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปแล้วแต่กรณี สิทธิในการที่จะกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญานั้นก็หมดสิ้นไป รัฐดังกล่าว

¹⁵⁷ Vienna Convention 1969, Art. 44. 4. In cases falling under article 49 and 50 the State entitled to invoke the fraud or corruption may do so with respect either to the whole treaty or, subject to paragraph 3, to the particular clauses alone.

¹⁵⁸ Vienna Convention 1969, Art. 44. 5. In cases falling under articles 51, 52, and 53, no separation of the provisions of the treaty is permitted.

นั้นจะย้อนกลับมาใช้สิทธิกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญานั้นอีกไม่ได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969.¹⁵⁹

2. การฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในของรัฐเกี่ยวกับเรื่องความสามารถของผู้แทนในการให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา

มาตรา 46 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969¹⁶⁰ ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐภาคีไม่อาจกล่าวอ้างข้อเท็จจริงที่ว่า การแสดงเจตนาของรัฐภาคีนั้นเพื่อยินยอมผูกพันตามสนธิสัญญาดังกล่าว ได้กระทำโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติตามกฎหมายภายในเกี่ยวกับความสามารถในการทำสนธิสัญญาเพื่อที่จะกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์นั้นมาปฏิเสธความผูกพันตามสนธิสัญญาตามที่ตัวแทนได้กระทำไปแล้ว เว้นแต่ว่าการฝ่าฝืนกฎหมายภายในดังกล่าวเป็นการเห็นประจักษ์โดยชัดแจ้ง และเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายภายในที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในกรณีเช่นนี้ การที่จะถือว่าการฝ่าฝืนนั้นเป็นที่เห็นประจักษ์โดยชัดแจ้ง เมื่อการฝ่าฝืนนั้นปรากฏเห็นประจักษ์เป็นหลักฐานในทางภาวะวิสัยแก่รัฐภาคีใดๆ ซึ่งได้ถือปฏิบัติตนในเรื่องเช่นนั้นตามครรลองแห่งการปฏิบัติตามปกติ และโดยสุจริตแล้วย่อมทราบถึงการฝ่าฝืนเช่นนั้น บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดขึ้นเพื่อมิให้รัฐกล่าวอ้างว่าการที่รัฐนั้นได้กระทำสนธิสัญญาโดยตัวแทนของรัฐนั้น ได้กระทำไปโดยไม่ชอบเพราะขัดต่อกฎหมายภายใน เพื่อที่จะปฏิเสธความผูกพันตาม

¹⁵⁹ Vienna Convention 1969, Art. 45 Loss of a right to invoke a ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty. A State may no longer invoke a ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty under articles 46 to 50 or articles 60 and 62 if, after becoming aware of the facts: (a) it shall have expressly agreed that the treaty is valid or remains in force or continues in operation, as the case may be; or (b) it must by reason of its conduct be considered as having acquiesced in the validity of the treaty or in its maintenance in force or in operation, as the case may be.

¹⁶⁰ Art. 46 Provision of internal law regarding competence to conclude treaties 1. A State may not invoke the fact that its consent to be bound by a treaty has been expressed in violation of a provision of its internal law regarding competence to conclude treaties as invalidating its consent unless that violation was manifest and concerned a rule of its internal law of fundamental importance. 2. A violation is manifest if it would be objectively evident to any State conducting itself in the matter in accordance with normal practice and in good faith.

สนธิสัญญา ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า รัฐภาคีอื่นๆไม่จำเป็นต้องไปปรับกฎหมายภายในของรัฐอื่นนั้น ซึ่งต้องไปว่ากล่าวกันภายใน แต่ในทางระหว่างประเทศรัฐภาคีนั้นๆย่อมต้องผูกพันตามสนธิสัญญาที่รัฐนั้นได้กระทำไปแล้ว

3. ข้อจำกัดในการแสดงเจตนาของตัวแทนรัฐภาคีในการแสดงความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา

มาตรา 47 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติไว้ว่า “หากอำนาจหน้าที่ของตัวแทนของรัฐภาคีในการที่จะแสดงเจตนายินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญานั้นต้องตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดแล้ว หากตัวแทนนั้นไม่ได้ปฏิบัติตามข้อจำกัดนั้น กล่าวคือ ได้กระทำการไปเกินขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมายเป็นตัวแทนมา การกระทำเกินขอบอำนาจของตัวแทนดังกล่าวนี้ไม่อาจถูกกล่าวอ้างว่าเป็นเหตุของความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาเพื่อปฏิเสธความผูกพันตามสนธิสัญญา เว้นแต่ข้อจำกัดแห่งอำนาจดังกล่าวนั้นได้บอกกล่าวล่วงหน้าให้รัฐภาคีอื่นๆได้ทราบไว้ก่อนแล้ว ก่อนที่ตัวแทนรัฐนั้นจะได้แสดงเจตนารมณ์ผูกพันตามสนธิสัญญา¹⁶¹ เช่นรัฐภาคีได้แต่งตั้งมอบอำนาจให้ตัวแทนมาเจรจา และลงนามในสนธิสัญญาเท่านั้น โดยจะต้องมีการยืนยันจากรัฐภาคีนั้นๆอีกครั้ง แต่ตัวแทนนั้นกลับให้สัตยาบันสนธิสัญญาไปด้วยเสียเอง ย่อมเป็นการกระทำเกินขอบอำนาจของตน แต่รัฐจะกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์นี้มาปฏิเสธความผูกพันตามสนธิสัญญาไม่ได้ เว้นแต่รัฐภาคีจะได้แจ้งให้รัฐภาคีอื่นๆทราบถึงข้อจำกัดนี้ล่วงหน้าก่อนแล้ว ก่อนการลงนามของตัวแทนรัฐนั้นๆ

¹⁶¹ Art. 47 Specific restrictions on authority to express the consent of a State. If the authority of a representative to express the consent of a State to be bound by a particular treaty has been made subject to a specific restriction, his omission to observe that restriction may not be invoked as invalidating the consent expressed by him unless the restriction was notified to the other negotiating States prior to his expressing such consent.

4. ความบกพร่องในการแสดงเจตนาในการทำสนธิสัญญา

รัฐภาคีสามารถยกเหตุความบกพร่องในการแสดงเจตนาอื่นๆ เพื่อกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 48- 51 ดังต่อไปนี้

(ก) การสำคัญผิด หรือ ความผิดพลาดในสนธิสัญญา (Error)

มาตรา 48 ข้อ 1 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐภาคีอาจจะยกเหตุเรื่องการสำคัญผิด หรือการผิดพลาด (Error) ในสนธิสัญญาขึ้นกล่าวอ้างว่าการแสดงเจตนาผูกพันตามสนธิสัญญาของรัฐนั้นไม่สมบูรณ์ หากการผิดพลาดนั้นเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือสถานการณ์ซึ่งรัฐภาคีดังกล่าวนั้นสำคัญว่าเมื่ออยู่จริงในขณะที่มีการทำสนธิสัญญา และข้อเท็จจริงนั้นเป็นส่วนที่เป็นสาระสำคัญพื้นฐานที่ทำให้รัฐภาคีนั้นแสดงเจตนาผูกพันตามสนธิสัญญา”

มาตรา 48 ข้อ 2 ของอนุสัญญาดังกล่าวบัญญัติต่อไปว่า “ข้อความตามวรรค 1 ข้างต้นไม่นำมาปรับใช้หากรัฐดังกล่าวมีส่วนในการทำให้เกิดความผิดพลาดนั้นทั้งนี้เกิดจากการปฏิบัติของรัฐนั้นๆเอง หรือ ภายใต้สถานการณ์แวดล้อมเช่นนั้นรัฐดังกล่าวน่าจะรู้ถึงความผิดพลาดนั้น และสามารถป้องกันหรือแก้ไขได้แต่ไม่ได้กระทำ”

และในข้อ 3 ของมาตราเดียวกันบัญญัติต่อไปว่า “ความผิดพลาดเฉพาะที่เกี่ยวกับถ้อยคำในข้อบทของสนธิสัญญานั้นไม่ถือว่ามีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสนธิสัญญา และในกรณีนี้ให้นำมาตรา 79 มาปรับใช้”¹⁶²

¹⁶²

Art. 48 Error. 1. A State may invoke an error in a treaty as invalidating its consent to be bound by the treaty if the error relates to a fact or situation which was assumed by that State to exist at the time when the treaty was concluded and formed an essential basis of its consent to be bound by the treaty. 2. Paragraph 1 shall not apply if the State in question contributed by its own conduct to the error or if the circumstances were such as to put that State on notice of a possible error. 3. An error relating only to the wording of the text of a treaty does not affect its validity; article 79 then applies.

(ข) การฉ้อฉล (Fraud)

มาตรา 49 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติไว้ว่า “หากรัฐภาคีใดถูกโน้มน้าวชักจูงให้เข้าทำสนธิสัญญาเพราะถูกกลฉ้อฉลโดยพฤติกรรมของรัฐภาคีที่เข้าร่วมเจรจาอื่น รัฐที่ถูกกลฉ้อฉลนั้นอาจจะกล่าวอ้างเหตุแห่งการถูกกลฉ้อฉลนั้นขึ้นเพื่อเป็นเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ของการแสดงเจตนายินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญานั้นได้”¹⁶³ เหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ในกรณีนี้ได้แก่ การแสดงข้อความที่ไม่เป็นความจริง (False statements) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ (misrepresentations) หรือ การประพฤติหลอกลวง (deceitful conducts) ของรัฐภาคีใดที่ทำให้รัฐอื่นให้ความยินยอมในการผูกพันตามสนธิสัญญา ซึ่งถ้าหากว่ารัฐเช่นนั้นได้รู้ข้อความจริงแล้วย่อมจะไม่ให้ความยินยอมเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา¹⁶⁴ ดังนั้นรัฐที่ถูกกลฉ้อฉลจึงสามารถกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนาเช่นนั้นได้

(ค) การประพฤติมิชอบ ของผู้แทนของรัฐ (Corruption)

มาตรา 50 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่อง การประพฤติมิชอบ

ของตัวแทนรัฐว่า “หากการแสดงเจตนาของรัฐภาคีเพื่อยินยอมผูกพันตามสนธิสัญญาได้กระทำขึ้นเนื่องจากการประพฤติมิชอบของตัวแทนรัฐภาคีนั้นซึ่งเกิดขึ้นไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมจากรัฐภาคีอื่นที่เข้าร่วมในการเจรจาทำสนธิสัญญา รัฐเช่นนั้นอาจจะอ้างความประพฤติมิชอบนั้นว่าเป็นเหตุให้การแสดงเจตนายินยอมผูกพันตามสนธิสัญญานั้นไม่สมบูรณ์”

การประพฤติมิชอบ (Corruption) ของตัวแทนรัฐนั้นหมายถึงการประพฤติมิชอบของตัวแทนรัฐที่เกิดจากการกระทำของรัฐภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

¹⁶³ Art. 49 Fraud. If a State has been induced to conclude a treaty by the fraudulent conduct of another negotiating State, the State may invoke the fraud as invalidating its consent to be bound by the treaty.

¹⁶⁴ Y.B.I.L.C. vol. II (1996) , p. 244 อ้างใน จุมพต สายสุนทร (2543) กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2 หน้า 264 กรุงเทพฯ:

รัฐอีกฝ่ายนั้นได้ให้สินบน (Bribery) หรือผลประโยชน์อื่นใดที่มีขอบ หรือสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ใดๆ แก่ตัวแทนรัฐนั้น จนทำให้ตัวแทนรัฐนั้นตกลงแสดงเจตนาผูกพันตามสนธิสัญญาทำให้ผูกพันรัฐเพราะเห็นแก่สินบน หรือผลประโยชน์ที่ได้รับการเสนอให้ จึงถือได้ว่ารัฐมิได้แสดงเจตนายินยอมผูกพันรัฐโดยสมัครใจซึ่งมิได้เป็นไปตามหลักการในการทำสนธิสัญญา

มีประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณากล่าวคือ หากการประพฤติดังกล่าวนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการให้สินบน หรือ การกระทำของรัฐที่เข้าร่วมเจรจาอีกฝ่ายหนึ่ง หากแต่เกิดจากการประพฤติดังกล่าวของตัวแทนรัฐนั้นๆ เอง ในกรณีเช่นนี้ยังไม่ถือว่าเป็นเหตุเพียงพอที่จะถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการประพฤติดังกล่าวตามมาตรา 51 รัฐจึงอ้างเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ในมาตรานี้ไม่ได้ และรัฐภาคีดังกล่าวต้องผูกพันตามสนธิสัญญา¹⁶⁵

(ง) การข่มขู่ผู้แทนของรัฐ (Coercion of a representative of a State)

มาตรา 51 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการข่มขู่ผู้แทนของรัฐภาคี ดังนี้ “การให้ความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญาซึ่งได้กระทำขึ้นเพราะผู้แทนของรัฐถูกข่มขู่โดยการกระทำ หรือการคุกคาม (threats) อันมุ่งต่อผู้แทนของรัฐเช่นนั้นย่อมไม่มีผลใดๆ ตามกฎหมาย”¹⁶⁶ การข่มขู่ผู้แทนของรัฐภาคีให้แสดงความยินยอมผูกพันตามสนธิสัญญานั้นมีความร้ายแรงกว่าความผิดพลาด (error) การฉ้อฉล (fraud) หรือการประพฤติดังกล่าว (Corruption) ของผู้แทนของรัฐภาคีดังกล่าวมาแล้ว

¹⁶⁵ Y.B.I.L.C., Vol. II (1966), p. 245. อ้างใน จุมพต สายสุนทร (2543) กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2 หน้า 265 กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์วิญญูชน

¹⁶⁶ Art. 51 Coercion of a representative of a State. The expression of a State's consent to be bound by a treaty which has been procured by the coercion of its representative through acts or threats directed against him shall be without any legal effect.

ข้างต้น ดังนั้น ผลทางกฎหมายของการข่มขู่ผู้แทนรัฐจึงแตกต่างจากกรณีอื่นๆ
ข้างต้น กล่าวคือ ไม่มีการให้ความยินยอมผูกพันรัฐตามสนธิสัญญาเลย โดยไม่
ต้องกล่าวอ้างถึงความไม่สมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนาเช่นนั้น หาก
เปรียบเทียบกับ การแสดงเจตนาเพื่อผูกพันตามสัญญา ในกรณีนี้ก็ถือว่าการ
แสดงเจตนาทำสัญญานั้นเป็นโมฆะ (Void) มิใช่เพียงโมฆียะ (Voidable)

(จ) การข่มขู่รัฐภาคี (Coercion of a State)

การข่มขู่รัฐภาคนั้นแตกต่างจากการข่มขู่ผู้แทนของรัฐภาคี กล่าวคือ ผล
ของการข่มขู่รัฐภาคีในการทำสนธิสัญญานั้น ผลทางกฎหมายคือ ตัว
สนธิสัญญาเป็นโมฆะ ส่วนการข่มขู่ผู้แทนของรัฐภาคนั้น ผลทางกฎหมายคือ
ไม่ถือว่ามี การแสดงเจตนายินยอมของรัฐเพื่อผูกพันสนธิสัญญา หรือการแสดง
เจตนาเป็นโมฆะ ดังกล่าวแล้ว แต่ผลสุดท้ายคือรัฐไม่ต้องผูกพันต่อสนธิสัญญา
ทั้งสองกรณี มาตรา 52 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 บัญญัติว่า
“สนธิสัญญาที่ได้กระทำขึ้นเพราะรัฐภาคีถูกข่มขู่ หรือถูกใช้กำลังบังคับอันเป็น
การฝ่าฝืนต่อหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้บัญญัติปรากฏอยู่
ในกฎบัตรสหประชาชาติ สนธิสัญญานั้นเป็นโมฆะ”¹⁶⁷ การโมฆะ เสียเปล่าของ
สนธิสัญญาที่ได้กระทำขึ้นเพราะถูกข่มขู่ หรือ ถูกใช้กำลังบังคับนี้ เป็น
หลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับหลังจากที่การใช้กำลัง (Use of force) เป็นสิ่งที่
ต้องห้ามตามกฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่าง
ประเทศด้วย ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่แล้ว (lex lata) ทั้งนี้ได้มีการบัญญัติ
รับรองไว้ในมาตรา 2 ข้อ 4 ของกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งบัญญัติไว้ว่า “รัฐ
สมาชิกทั้งปวงจะหลีกเลี่ยงจากการข่มขู่ คุกคาม (Threat) หรือ การใช้กำลัง
(Use of force) ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเป็นปฏิปักษ์ต่อเอกภาพ
และบูรณภาพแห่งดินแดน (Territorial integrity) หรือเอกราชทางการเมือง

¹⁶⁷

Art. 52 Coercion of a State by the threat or use of force. A treaty is void if its conclusion has been procured by the threat or use of force in violation of the principles of international law embodied in the Charter of the United Nations.

(Political independent) ของรัฐใดๆ หรือ กระทำการในลักษณะใดๆที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของกฎบัตรสหประชาชาติ”¹⁶⁸ ซึ่งคำว่า การคุกคาม ข่มขู่ หรือการใช้กำลังตามมาตรา 2.4 นี้ให้หมายความเฉพาะการ คุกคาม หรือการใช้กำลังทางกายภาพเท่านั้นไม่ได้หมายความรวมถึงการ คุกคาม หรือการกีดกันทางเศรษฐกิจ หรือทางการเมืองด้วย ตามความเห็นที่ เสนอโดยฝ่ายกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย หรือที่เรียกว่ากลุ่ม 19 อัน ประกอบด้วยประเทศในแอฟริกา เอเชีย และลาตินอเมริกา หลังจากที่มีการ เจรจาระหว่างกลุ่ม 19 และประเทศพัฒนาแล้วในการแก้ไขถ้อยคำของมาตรา 2.4 ของกฎบัตรสหประชาชาติดังกล่าวให้รวมความหมายการคุกคามทาง การเมืองและเศรษฐกิจด้วยนั้นไม่สำเร็จ โดยในท้ายที่สุดให้คงถ้อยคำเดิมของ มาตรา 2.4 ไว้แต่ให้ใช้มาตรการในการระณามการคุกคาม หรือการกีดกันทาง เศรษฐกิจ และการเมืองนั้น โดยให้แนบท้ายปฏิญญาดังกล่าวในกรรมสาร สุตท้ายของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ด้วย

(จ) สนธิสัญญาซึ่งขัดต่อ Jus cogens

มาตรา 53 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 บัญญัติว่า “สนธิสัญญา เป็นโมฆะ หากในขณะที่ทำสนธิสัญญานั้น สนธิสัญญาดังกล่าวขัดแย้งกับ กฎเกณฑ์แห่งหลักกฎหมายทั่วไประหว่างประเทศซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ ยอมรับและปฏิบัติตามทันทีในประชาคมระหว่างประเทศทั้งปวง และเป็น หลักเกณฑ์ที่ไม่อนุญาโตให้มีการยกเว้น เบี่ยงเบน หรือทำให้เสื่อมเสียไปได้ และ จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ก็แต่โดยผลของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในภายหลังที่ มีลักษณะเดียวกันเท่านั้น”¹⁶⁹ กฎเกณฑ์ดังกล่าวเป็นกฎหมายเด็ดขาดที่ไม่อาจ

¹⁶⁸ Art. 2.4 of the Charter of the United Nations. All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.

¹⁶⁹ Art. 53 Treaties conflicting with a peremptory norm of general international law (jus cogens). A treaty is void if, at the time of its conclusion, it conflicts with a peremptory norm of general international law. For the purposes of the present Convention, a peremptory norm of general international law is a norm accepted and recognized by the

เปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ เป็นแบบแผนที่ยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศทั้งปวง ดังนั้นสนธิสัญญาที่ขัดกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นโมฆะตั้งแต่แรก (Void ab initio)

กฎหมายที่มีลักษณะเป็น jus cogens ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ (Public policy) กฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย (Public order) หรือศีลธรรมอันดี (Good moral) หรือที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป (General principle of law) คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศได้ยกตัวอย่างของกฎหมายที่มีลักษณะเป็น jus cogens ได้แก่¹⁷⁰

1. กฎเกณฑ์ว่าด้วยการห้ามการใช้กำลังโดยมิชอบฝ่าฝืนกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ

2. กฎเกณฑ์ซึ่งห้ามการกระทำของรัฐอันมีลักษณะเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่นการสังหารเชลยสงคราม

3. กฎเกณฑ์ซึ่งกำหนดให้รัฐให้ความร่วมมือในการปราบปรามการกระทำผิดบางประเภท เช่น การค้าทาส การกระทำอันเป็นโจรสลัด (Piracy) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)

ดังนั้นสนธิสัญญาที่กระทำขึ้นฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์เหล่านี้ย่อมตกเป็นโมฆะตั้งแต่แรก กล่าวคือตัวสนธิสัญญานั้นเป็นโมฆะนั้นเอง

international community of States as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character.

¹⁷⁰ จุมพต สายสุนทร (2543) กฎหมายระหว่างประเทศ เล่ม 2 หน้า 273 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน

4.2 การยกเลิก การสิ้นสุด และการระงับการใช้บังคับของสนธิสัญญา

1. การยกเลิก หรือการถอนตัวจากสนธิสัญญาตามบทบัญญัติของสนธิสัญญา หรือโดยความยินยอมของรัฐภาคีอื่นๆ

รัฐภาคีของสนธิสัญญาอาจยกเลิกสนธิสัญญาได้ ตามมาตรา 54 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “การยกเลิกสนธิสัญญา (Termination) หรือการถอนตัว (Withdrawal) ออกจากสนธิสัญญานั้นอาจจะทำได้โดย (ก) สอดคล้องกับบทบัญญัติของสนธิสัญญา หรือ (ข) กระทำได้ในเวลาใดเวลาหนึ่งโดยการแสดงเจตนายินยอมของรัฐภาคีทั้งปวง หลังจากได้ปรึกษาหารือกับรัฐภาคีอื่นๆแล้ว”¹⁷¹ ในกรณีนี้เป็นการยกเลิก หรือการถอนตัวจากสนธิสัญญาตามบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญา หรือโดยความยินยอมของรัฐภาคีอื่นๆ

2. การยกเลิก หรือถอนตัวจากสนธิสัญญาโดยไม่มีการกำหนดไว้ในสนธิสัญญา

สนธิสัญญาที่ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการยกเลิกสนธิสัญญา หรือไม่มีข้อบทว่าด้วยการถอนตัวจากสนธิสัญญาหรือเหตุแห่งการไม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญา รัฐภาคีไม่สามารถยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

- (ก) หากปรากฏจากสนธิสัญญาเป็นที่ยุติว่า รัฐภาคีนั้นตั้งใจที่จะเปิดโอกาสให้มีการยกเลิก เพิกถอนสนธิสัญญาได้ หรือให้ถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ หรือ

¹⁷¹

Art. 54 Termination of or withdrawal from a treaty under its provisions or by consent of the parties. The termination of a treaty or the withdrawal of a party may take place: (a) in conformity with the provisions of the treaty; or (b) at any time by consent of all the parties after consultation with the other contracting States.

(ข) โดยลักษณะของสนธิสัญญานั้น อนุমানได้ว่ารัฐภาคีสามารถ
ยกเลิกสนธิสัญญา หรือ ถอนตัวจากสนธิสัญญาได้
ในกรณีเช่นว่านั้น รัฐภาคีฝ่ายที่จะขอยกเลิก เพิกถอนสนธิสัญญา หรือ
ขอถอนตัวจาก

สนธิสัญญาจะต้องมีหนังสือบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 12 เดือนเพื่อแจ้งรัฐ
ภาคีอื่นๆถึงเจตนารมณ์เช่นว่านั้นในการยกเลิก หรือถอนตัวจากสนธิสัญญา
ตามที่กำหนดไว้ข้างต้น¹⁷²

3. จำนวนรัฐภาคีของสนธิสัญญาพหุภาคีลดน้อยลงจนต่ำกว่า จำนวนที่กำหนดไว้เพื่อเป็นเงื่อนไขในการที่สนธิสัญญาจะเริ่มมี ผลบังคับใช้ได้

ในกรณีที่รัฐภาคีของสนธิสัญญาพหุภาคีลดจำนวนลงซึ่งอาจจะมี
สาเหตุจากการที่รัฐ
ภาคีบางรัฐถอนตัวออกจากสนธิสัญญา หรือ รัฐภาคีบางรัฐไม่ให้สัตยาบัน
สนธิสัญญาหลังจากได้ลงนามแล้ว หรืออาจจะมีสาเหตุอื่นๆ เช่น รัฐภาคีบางรัฐ
อาจจะกล่าวอ้างความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาโดยเหตุของความบกพร่องใน
การที่ผู้แทนของรัฐกระทำการโดยไม่มีอำนาจ หรือเกินขอบอำนาจที่ได้รับ
มอบหมายมา หรือการแต่งตั้งตัวแทนนั้นไม่เป็นไปตามกฎหมายภายใน หรือ
ความบกพร่องในเรื่องการแสดงเจตนายินยอมผูกพันตามสนธิสัญญา ดังที่ได้
ศึกษามาแล้วข้างต้น โดยหลักแล้วหากสนธิสัญญาไม่ได้บัญญัติกำหนดไว้เป็น
อย่างอื่น สนธิสัญญาพหุภาคีนั้นจะไม่สิ้นสุดลงโดยเหตุที่จำนวนรัฐภาคีลด
น้อยลงต่ำกว่าจำนวนที่กำหนดไว้เพื่อให้สนธิสัญญาเริ่มมีผลบังคับ ทั้งนี้เป็นไป

¹⁷² Art. 56 1. A treaty which contains no provision regarding its termination and which does not provide for
denunciation or withdrawal is not subject to denunciation or withdrawal unless: (a) it is established that the parties
intended to admit the possibility of denunciation or withdrawal; or (b) a right of denunciation or withdrawal may be
implied by the nature of the treaty. 2. A party shall give not less than twelve months' notice of its intention to
denounce or withdraw from a treaty under paragraph 1.

ตามบทบัญญัติมาตรา 55 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา ว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา 1969¹⁷³ ซึ่งหมายความว่าสนธิสัญญานั้นยังคงมีอยู่ไม่สิ้นสุดลง แต่ยังไม่อาจจะเริ่มมีผลใช้บังคับได้จนกว่าข้อกำหนดเรื่องจำนวนภาคีสมาชิกจะได้รับการปฏิบัติให้มีจำนวนรัฐภาคีครบตามที่กำหนดไว้ แต่หากในสนธิสัญญาได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ให้สนธิสัญญานั้นสิ้นสุดลงเมื่อจำนวนรัฐภาคีลดลงต่ำกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ดังนี้สนธิสัญญาย่อมสิ้นสุดลงตามข้อกำหนดเช่นว่านั้น

4. การระงับการใช้บังคับสนธิสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาหรือโดยความยินยอมของรัฐภาคีอื่น ๆ

การระงับการใช้บังคับสนธิสัญญา (Suspension of the operation of a treaty under its provisions or by consent of the parties) อาจจะกระทำได้ในทำนองเดียวกับการยกเลิก หรือการถอนตัวจากสนธิสัญญา กล่าวคือ อาจจะกระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญา หรือโดยความยินยอมของรัฐภาคีอื่นๆ ซึ่งมาตรา 57 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969¹⁷⁴ ได้บัญญัติไว้ว่า “การระงับการใช้บังคับสนธิสัญญาต่อภาคีทั้งปวง หรือต่อรัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่ง โดยเฉพาะอาจจะกระทำได้โดย (ก) เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ของสนธิสัญญา หรือ (ข) ในเวลาใดเวลาหนึ่งโดยความยินยอมของรัฐภาคีทั้งปวง หลังจากได้ปรึกษาหารือกับรัฐภาคีอื่นนั้นแล้ว

¹⁷³ Art. 55 Reduction of the parties to a multilateral treaty below the number necessary for its entry into force.

Unless the treaty otherwise provides, a multilateral treaty does not terminate by reason only of the fact that the number of the parties falls below the number necessary for its entry into force.

¹⁷⁴ Art. 57 Suspension of the operation of a treaty under its provisions or by consent of the parties.

The operation of a treaty in regards to all the parties or to a particular party may be suspended: (a) in conformity with the provisions of the treaty; or (b) at any time by consent of all the parties after consultation with the other contracting States.

5. การระงับการใช้นิติสนธิสัญญาพหุภาคีโดยความตกลง ระหว่างรัฐภาคีบางรัฐ

ในกรณีการระงับการใช้นิติสนธิสัญญาพหุภาคีนั้นอาจจะกระทำได้ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 58 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า

“1. รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาพหุภาคีสองรัฐหรือมากกว่านั้นขึ้นไปอาจจะทำความตกลงกันเพื่อระงับการใช้นิติสนธิสัญญาเป็นการชั่วคราวในระหว่างรัฐภาคีดังกล่าวได้หากปรากฏว่า

(ก) สนธิสัญญาดังกล่าวกำหนดไว้ หรือเปิดช่อง ให้กระทำเช่นนั้นได้ หรือ

(ข) สนธิสัญญาดังกล่าวไม่ได้มีบทบัญญัติห้ามการระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาเช่นนั้น และ

(1) การระงับการใช้นิติสนธิสัญญานั้นไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการใช้สิทธิต่างๆภายใต้สนธิสัญญานั้น หรือการปฏิบัติตามพันธกรณีตามสนธิสัญญานั้น ของรัฐภาคีอื่นๆแห่งสนธิสัญญาดังกล่าว

(2) การระงับการใช้นิติสนธิสัญญาเช่นนั้นไม่เป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของสนธิสัญญานั้น

2. เว้นแต่สนธิสัญญาจะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในกรณีตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1 (ก) ข้างต้น การทำความตกลงเพื่อการระงับการใช้นิติสนธิสัญญาระหว่างรัฐภาคีเหล่านั้นให้กระทำโดยการแจ้งให้รัฐภาคีอื่นๆได้ทราบถึงเจตนารมณ์ดังกล่าวในการทำความตกลงนั้น และบอกกล่าวให้ทราบถึงบทบัญญัติของสนธิสัญญาที่จะให้มีการระงับการบังคับใช้เช่นนั้นด้วย”¹⁷⁵

¹⁷⁵

Art. 58 Suspension of the operation of a multilateral treaty by agreement between certain of the parties only.

1. Two or more parties to a multilateral treaty may conclude an agreement to suspend the operation of provisions of the treaty, temporarily and as between themselves alone, if: (a) the possibility of such a

**6. การยกเลิกสนธิสัญญา หรือ การระงับการใช้บังคับ
สนธิสัญญาโดยการทำสนธิสัญญาในภายหลังเพื่อการเช่นนั้น**

มาตรา 59 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 บัญญัติว่า

“1. อาจถือว่าสนธิสัญญานั้นสิ้นสุดลงหากรัฐภาคีทั้งปวงของ
สนธิสัญญาได้ทำสนธิสัญญา

ขึ้นในภายหลังซึ่งมีเนื้อหาสาระอย่างเดียวกันกับสนธิสัญญาดั้งเดิม และ (ก)
หากปรากฏจากสนธิสัญญาดั้งเดิม หรือปรากฏจากเจตนาของรัฐภาคีแห่ง
สนธิสัญญานั้นที่จะให้บังคับใช้ตามสนธิสัญญาดั้งเดิม หรือ (ข) บทบัญญัติ
ของสนธิสัญญาดั้งเดิมขัดแย้งกับบทบัญญัติของสนธิสัญญาดั้งเดิม ใน
ลักษณะซึ่งสนธิสัญญาทั้งสองฉบับไม่อาจจะใช้บังคับได้ในเวลาเดียวกันได้

2. ให้ถือว่าสนธิสัญญาดั้งเดิมนั้นเพียงแต่ระงับใช้บังคับชั่วคราว
เท่านั้น หากปรากฏจากสนธิสัญญาดั้งเดิม หรือเป็นที่ตกลงกันระหว่างรัฐ
ภาคีแห่งสนธิสัญญาว่าเป็นเจตนารมณ์ของรัฐภาคีเหล่านั้นที่จะให้สนธิสัญญา
ฉบับก่อนนั้นเพียงแต่ระงับการใช้บังคับชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้น สนธิสัญญาดั้งเดิม
หลังนั้นย่อมไม่ยกเลิกสนธิสัญญาดั้งเดิม”¹⁷⁶

suspension is provided for by the treaty; or (b) the suspension in question is not prohibited by the treaty and; (i) does not affect the enjoyment by the other parties of their rights under the treaty or the performance of their obligations; (ii) is not incompatible with the object and purpose of the treaty.

2. Unless in a case falling under paragraph 1(a) the treaty otherwise provides, the parties in question shall notify the other parties of their intention to conclude the agreement and of those provisions of the treaty the operation of which they intend to suspend.

¹⁷⁶

Art. 59 Termination or suspension of the operation of a treaty implied by conclusion of a later treaty.

1. A treaty shall be considered as terminated if all the parties to it conclude a later treaty relating to the same subject-matter and:
 - (a) it appears from the later treaty or is otherwise established that the parties intended that the matter should be governed by that treaty; or (b) the provisions of the later treaty are so far incompatible with those of the earlier one that the two treaties are not capable of being applied at the same time.
2. The earlier treaty shall be considered as only suspended in operation if it appears from the later treaty or is otherwise established that such was the intention of the parties.

กรณีดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นกรณีที่สนธิสัญญาระดับหลังมิได้กำหนดไว้ อย่างชัดเจนว่าให้ยกเลิกสนธิสัญญาระดับก่อนเพียงแต่อนุমানได้จากเนื้อหา สารของสนธิสัญญาระดับหลัง ซึ่งขัดแย้งกับสนธิสัญญาระดับก่อนอย่างชัดเจน หรือ อนุমানได้จากเจตนารมณ์ของรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาว่าต้องการให้ สนธิสัญญาระดับหลังยกเลิกสนธิสัญญาระดับก่อน หรือ ให้ระงับการบังคับใช้ สนธิสัญญาระดับก่อนไว้ชั่วคราว แล้วแต่กรณีดังได้อธิบายมาแล้วข้างต้น

7. การยกเลิกสนธิสัญญาหรือการระงับการบังคับใช้สนธิสัญญา อันเป็นผลเนื่องมาจากการฝ่าฝืนสนธิสัญญา

มาตรา 60¹⁷⁷ ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการ ยกเลิกสนธิสัญญาหรือการระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาอันเนื่องมาจากการฝ่า ฝืนสนธิสัญญาไว้ดังนี้

1. การยกเลิกหรือการสิ้นผลของสนธิสัญญาหรือการระงับการมีผล บังคับของสนธิสัญญาทวิภาคีอันเนื่องมาจากการที่รัฐภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝ่า ฝืนสนธิสัญญาอย่างร้ายแรงนั้น (A material breach of a bilateral treaty)

¹⁷⁷

Art. 60 Termination or suspension of the operation of a treaty as a consequence of its breach.

1. A material breach of a bilateral treaty by one of the parties entitles the other to invoke the breach as a ground for terminating the treaty or suspending its operation in whole or in part. 2. A material breach of a multilateral treaty by one of the parties entitles: (a) the other parties by unanimous agreement to suspend the operation of the treaty in whole or in part or to terminate it either: (i) in the relations between themselves and the defaulting State, or (ii) as between all the parties; (b) a party specially affected by the breach to invoke it as a ground for suspending the operation of the treaty in whole or in part in the relations between itself and the defaulting State; (c) any party other than the defaulting State to invoke the breach as a ground for suspending the operation of the treaty in whole or in part with respect to itself if the treaty is of such a character that a material breach of its provision by one party radically changes the position of every party with respect to the further performance of its obligations under the treaty. 3. A material breach of a treaty, for the purpose of this article, consists in: (a) a repudiation of the treaty not sanctioned by the present Convention; or (b) the violation of a provision essential to the accomplishment of the object or purpose of the treaty. 4. The foregoing paragraphs are without prejudice to any provision in the treaty applicable in the event of a breach.

5. Paragraphs 1 to 3 do not apply to provisions relating to the protection of the human person contained in treaties of a humanitarian character, in particular to provisions prohibiting any form of reprisals against persons protected by such treaties.

เป็นเหตุให้รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยกเป็นเหตุยกเลิกสนธิสัญญา หรือเป็นเหตุให้ระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนได้

2. ในกรณีการฝ่าฝืนสนธิสัญญาพหุภาคีอย่างร้ายแรง (Material breach of multilateral treaty) โดยรัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่งย่อมเป็นเหตุให้ รัฐภาคีอื่นๆที่เหลือโดยมติเอกฉันท์ทำความตกลงที่จะระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วนได้ หรือให้ยกเลิก สิ้นสุดสนธิสัญญาในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภาคีทั้งปวงกับรัฐที่ฝ่าฝืนกระทำผิดต่อสนธิสัญญานั้นๆ หรือ ให้มีผลทำให้สนธิสัญญาลิ้นสุดลง หรือระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาระหว่างรัฐภาคีทั้งปวงด้วย

หรือหากมีรัฐภาคีใดโดยเฉพาะได้รับผลกระทบกระเทือนเป็นพิเศษอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนสนธิสัญญานั้น สามารถที่จะกล่าวอ้างเหตุดังกล่าวเพื่อที่จะระงับการมีผลบังคับใช้สนธิสัญญานั้นไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภาคีนั้นๆกับรัฐภาคีที่ฝ่าฝืน กระทำผิดต่อสนธิสัญญานั้นๆ

รัฐภาคีอื่นใดนอกเหนือจากรัฐภาคีที่ฝ่าฝืน กระทำผิดต่อสนธิสัญญาสามารถที่จะกล่าวอ้างเป็นเหตุเพื่อที่จะระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วน ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐภาคีดังกล่าวนั่นเอง หากปรากฏว่าโดยลักษณะเช่นนั้น การฝ่าฝืนต่อสนธิสัญญาอย่างร้ายแรงของรัฐภาคีใดภาคีหนึ่งนั้นจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อฐานะของรัฐภาคีทุกๆรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป หรือการปฏิบัติตามพันธกรณีต่อไปของรัฐภาคีอื่นๆทั้งปวงภายใต้สนธิสัญญานั้น เช่นสนธิสัญญาการลดอาวุธ (Disarmament treaty) การฝ่าฝืนต่อพันธกรณีแห่งสนธิสัญญาดังกล่าวโดยรัฐภาคีใดภาคีหนึ่งย่อมกระทบต่อฐานะของรัฐภาคีอื่นๆทุกรัฐ ดังนั้นรัฐภาคีใดๆแห่งสนธิสัญญานั้นย่อมไม่อาจจะระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาได้ เว้นแต่รัฐนั้นๆจะระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาต่อรัฐนั่นเองด้วยเพื่อที่จะเป็นอิสระใน

การป้องกัน หรือตอบโต้ต่อรัฐที่ฝ่าฝืนสนธิสัญญานั้นๆได้ มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถไปตอบโต้รัฐที่ฝ่าฝืนนั้นได้

3. เพื่อวัตถุประสงค์แห่งมาตรานี้ การฝ่าฝืนต่อสนธิสัญญาอย่างร้ายแรงนี้ หมายถึง การปฏิเสธสนธิสัญญา (Repudiation of treaty) โดยปราศจากเหตุตามที่อนุญาตไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 หรือ การฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาอันสำคัญต่อการกระทำที่บรรลุนิติประสงค์ หรือความมุ่งหมายแห่งสนธิสัญญานั้นๆ

4. นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ 3. ข้างต้นนี้ บรรดาสิทธิอื่นๆทั้งหลาย ซึ่งรัฐภาคีนั้นมีอยู่ตามสนธิสัญญานั้นๆ ย่อมไม่ถูกกระทบกระเทือน เพราะการยกเลิกสนธิสัญญา หรือการระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาเช่นว่านั้น เช่นสิทธิในการเรียกร้องให้ต้องรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ หรือสิทธิในการเรียกค่าทดแทนตามสนธิสัญญาเป็นต้น

5. บทบัญญัติในวรรค 1 ถึง 3 ไม่ปรับใช้กับบทบัญญัติของสนธิสัญญาที่มีสาระเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลหรือมนุษย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาที่มีลักษณะเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองมนุษยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติที่เป็นข้อห้ามการกระทำตอบโต้ต่อมนุษย์ไม่ว่ารูปแบบใดที่บัญญัติไว้เพื่อให้การคุ้มครองมนุษย์ภายใต้สนธิสัญญานั้นๆ หมายความว่า หากรัฐภาคีใดมีการฝ่าฝืนต่อสนธิสัญญาที่เป็นการคุ้มครองมนุษย์ ภาควิชาอื่นๆจะยกเลิก หรือ ระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาอย่างในกรณีอื่นๆที่กล่าวมาแล้วข้างต้นไม่ได้ เช่นอนุสัญญากรุงเจนีวาเพื่อคุ้มครองผู้ประสบภัยสงคราม (Geneva Convention for the Protection of victim of war) หรือสนธิสัญญาคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สนธิสัญญาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย ซึ่งสนธิสัญญาเหล่านี้มีเนื้อหาในการคุ้มครองบุคคลตามหลักมนุษยธรรม เป็นต้น แม้ว่าจะมีรัฐภาคีใดฝ่าฝืนสนธิสัญญานั้นๆ รัฐภาคีอื่นๆจะห้ามมาตรการตอบโต้ต่อมนุษย์ไม่ได้ หรือจะยกเลิกสนธิสัญญา แล้วไม่ให้การคุ้มครองบุคคลภายใต้สนธิสัญญานั้นๆไม่ได้

ข้อสังเกตคือเหตุในบทบัญญัติตามมาตรา 60 นี้ไม่ทำให้สนธิสัญญาสิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ เพียงแต่ก่อให้เกิดสิทธิแก่รัฐภาคีอื่นที่จะเลือกว่าจะให้สนธิสัญญานี้สิ้นสุดลงหรือระงับการใช้สนธิสัญญาหรือไม่เท่านั้น และรัฐภาคีซึ่งมีสิทธิเช่นนั้นอาจจะสิ้นสุดสิทธิดังกล่าวได้หากปรากฏว่า รัฐนั้นได้แสดงเจตนาหรือตกลงโดยชัดแจ้งว่าให้สนธิสัญญานั้นมีผลสมบูรณ์ต่อไป หรือโดยการกระทำ หรือโดยพฤติการณ์รัฐนั้นๆ ได้ยอมรับโดยไม่ได้แย้งถึงความสมบูรณ์แห่งสนธิสัญญานั้นทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

8. การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา (Supervening impossibility of Performance)

หลังจากทำสนธิสัญญาไปแล้วหากมีเหตุการณ์ภายนอก อันมิใช่ความผิดของรัฐภาคีใดๆ เกิดขึ้นเป็นเหตุให้รัฐภาคีใดอยู่ในภาวะที่พ้นวิสัยที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้ รัฐภาคีนั้นๆ อาจจะอ้างเหตุพ้นวิสัยดังกล่าวเพื่อยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวจากสนธิสัญญาได้ ทั้งนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 61 ข้อ 1 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ไว้ว่า “รัฐภาคีใดอาจจะอ้างเหตุพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาเป็นเหตุในการยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวออกจากสนธิสัญญา หากการพ้นวิสัยนั้นเป็นผลมาจากการสิ้นสลาย มลายสูญหายไป หรือการถูกทำลายไปอย่างถาวร ของวัตถุซึ่งเป็นสาระสำคัญสำหรับการบังคับให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญา หาก การพ้นวิสัยนั้นเป็นการชั่วคราว รัฐภาคีดังกล่าวอาจจะกล่าวอ้างการพ้นวิสัยนั้นเพื่อเป็นเหตุให้ระงับการบังคับใช้สนธิสัญญาชั่วคราวเท่านั้นก็ได้”¹⁷⁸ การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นแตกต่างจากเหตุสุดวิสัย (*Force majeure*) และแตกต่างจากเหตุที่

¹⁷⁸ Art. 61 Supervening impossibility of performance 1. A party may invoke the impossibility of performing a treaty as a ground for terminating or withdrawing from it if the impossibility results from the permanent disappearance or destruction of an object indispensable for the execution of the treaty. If the impossibility is temporary, it may be invoked only as a ground for suspending the operation of the treaty.

พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก (*rebus sic stantibus*) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจให้ดีในเรื่องดังกล่าว ตัวอย่างของการพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญา เช่น รัฐ A และ รัฐ B ตกลงทำสนธิสัญญาดูแลผลประโยชน์บนเกาะ C ร่วมกันโดยแบ่งเขตแห่งการครอบครอง และการทำประโยชน์ แต่ต่อมาเกาะ C ได้ประสบภัยธรรมชาติภูเขาไฟระเบิดจมหายไปทั้งเกาะ ย่อมพ้นวิสัยที่จะปฏิบัติตามสัญญาได้ ตัวอย่างอื่น ๆ ของการพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้แก่การแห้งขอดของลำน้ำ ทางรถไฟถูกรื้อถอนทำลายไปโดยไม่มี การสร้างขึ้นมาใหม่ แผ่นดินไหวจนผืนแผ่นดินแตกแยกไปตลอดจนอุบัติเหตุอื่นใด จนเป็นเหตุให้วัตถุประสงค์แห่งการปฏิบัติตามสนธิสัญญาสูญสลายไป ส่วนตัวอย่างของเหตุสุดวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาเช่น ประเทศ A และประเทศ B ตกลงที่จะใช้ร่องน้ำลึกกึ่งกลางแม่น้ำในการเดินเรือในแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างกัน โดยมีระยะห่างจากชายฝั่งรัฐทั้งสองในระยะไม่น้อยกว่า 20 เมตร แต่ต่อมาร่องน้ำลึกได้เปลี่ยนแปลงเส้นทาง ทำให้ร่องน้ำลึกไม่ได้อยู่กึ่งกลางลำน้ำอีกต่อไป และร่องน้ำลึกนั้นประชิดชายฝั่งของอีกรัฐหนึ่งทำให้มีระยะห่างจากฝั่งของรัฐดังกล่าวน้อยกว่า 20 เมตร ดังนั้นเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะปฏิบัติตามความตกลงเดิม ส่วนตัวอย่างของการเกิดสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญ เช่น รัฐ A และรัฐ B ตกลงที่จะแบ่งเขตในการทำการประมงในเขตทางทะเลที่ยังไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ว่าควรเป็นเขตของใคร แต่ต่อมา รัฐทั้งสองเกิดข้อพิพาทจนต้องนำคดีสู่การพิจารณาของศาล ในที่สุดรัฐ A เป็นผู้ชนะคดีเขตทางทะเลดังกล่าวย่อมอยู่ภายในเขตทางทะเลของรัฐ A ดังนั้นได้เกิดสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญในส่วนที่เป็นสาระสำคัญด้วย รัฐ A ย่อมไม่อยู่ในฐานะที่จะมีพันธกรณีต้องแบ่งเขตทางทะเลกับรัฐ B อีกต่อไปเพราะสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว

ส่วนมาตรา 61 ข้อ 2 ของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวบัญญัติต่อไปว่า “การพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาไม่อาจจะถูกกล่าวอ้างโดยรัฐภาคี เพื่อเป็นเหตุที่จะยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวจากสนธิสัญญา หากการพ้น

วิสัยนั้นเป็นเหตุมาจากการปฏิบัติผิดสนธิสัญญาของรัฐภาคีฝ่ายนั้นเองไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติผิดต่อพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญานั้น หรือ ปฏิบัติผิดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศที่ต้องปฏิบัติต่อรัฐภาคีอื่นๆแห่งสนธิสัญญานั้น”¹⁷⁹ กรณีนี้ได้แก่กรณีที่รัฐภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กระทำการ หรือเป็นเหตุให้เกิดการพ้นวิสัยที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้โดยการปฏิบัติผิดสนธิสัญญา หรือฝ่าฝืนสนธิสัญญา เช่น รัฐ A และรัฐ B ได้ตกลงใช้ประโยชน์ร่วมกันในลำน้ำแต่ต่อมาลำน้ำเกิดแห้งขอดไป แต่สาเหตุที่ลำน้ำตื้นเขิน หรือแห้งขอดไปนั้นเพราะรัฐหนึ่งไปทำการกั้นฝ่ายกันน้ำเก็บไว้ใช้แต่เพียงรัฐเดียว ไม่ปล่อยให้ไหลไปตามลำน้ำตามธรรมชาติ รัฐดังกล่าวจะกล่าวอ้างการพ้นวิสัยในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาไม่ได้เพราะเป็นการปฏิบัติผิดต่อพันธกรณีตามสนธิสัญญา และปฏิบัติผิดต่อพันธสัญญาต่อรัฐภาคีอื่นนั่นเอง

4.3 สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญ

มาตรา 62 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกล่าวอ้างหลักพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก (Rebus Sic Stantibus) เพื่อเป็นเหตุยกเลิกสนธิสัญญา หรือถอนตัวจากสนธิสัญญา หรือการระงับใช้สนธิสัญญา ซึ่งเป็นหลักยกเว้นหลักที่ว่า สนธิสัญญาต้องเป็นสนธิสัญญา หรือ สัญญาต้องผูกพัน (Pacta Sunt Servanda) ซึ่งเป็นหัวใจของหลักกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการทำสนธิสัญญา และเป็นหัวใจของหลักการทำสัญญาตามกฎหมายภายในที่ต้องเคารพในเจตนารมณ์ที่ได้แสดงออกเพื่อผูกพันตนตามสนธิสัญญา หรือตามสัญญาที่ได้กระทำต่อกันไว้ การใช้หลัก Rebus Sic Stantibus จึงต้องใช้อย่างระมัดระวัง มิฉะนั้นย่อม

¹⁷⁹

Art. 61. 2 Impossibility of performance may not be invoked by a party as a ground for terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty if the impossibility is the result of a breach by that party either of an obligation under the treaty or of any other international obligation owed to any other party to the treaty.

สันคลอนความศักดิ์สิทธิ์แห่งหลักการแสดงเจตนาเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา หรือสัญญาแล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม หลักพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากนี้เป็นที่ยอมรับว่ามีอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสนธิสัญญา หลักกฎหมายพื้นฐานของหลักเกณฑ์นี้มาจากหลักที่เรียกว่า *Conventio Omnis intelligitur rebus sic stantibus* และอ้างเป็นเหตุในการยกเลิก หรือระงับ สนธิสัญญาได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 62 ดังกล่าวว่า

“1. การเปลี่ยนแปลงอย่างมากของสถานการณ์ (A fundamental change of circumstances) ซึ่งได้เกิดขึ้นแก่พฤติการณ์ที่ได้มีอยู่ในขณะที่ทำ สนธิสัญญา และเป็นพฤติการณ์ซึ่งรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาไม่อาจคาดหมายได้ นั้น ไม่อาจยกขึ้นมาเป็นเหตุเพื่อยกเลิกเพิกถอนจากสนธิสัญญา เว้นแต่

- ก. การมีอยู่ของพฤติการณ์เหล่านั้นเป็นพื้นฐานสำคัญของการให้ ความยินยอมของรัฐภาคีเพื่อผูกพันตามสนธิสัญญา
- ข. ผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นก่อให้เกิดการแปรเปลี่ยนอย่างมาก ของรูปแบบ และขอบเขตแห่งสาระัตถะแห่งพันธกรณีซึ่งรัฐภาคี ยังคงต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างมากแห่งพฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้นนั้นรัฐ ภาคีไม่อาจจะยกขึ้นเป็นเหตุเพื่อยกเลิก เพิกถอน สนธิสัญญาได้ในกรณีต่อไปนี้

- ก. หากสนธิสัญญานั้นเป็นสนธิสัญญาที่กำหนดเขตแดน เช่นใน กรณีที่รัฐภาคีได้ร่วมกันกำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกเป็นเส้นแบ่งเขต แแดน และใช้เป็นแนวกันพรมแดนระหว่างประเทศ แม้ต่อมา ร่องน้ำลึกค่อยๆ เปลี่ยนเส้นทางตามธรรมชาติจะเห็นได้ว่าการ เปลี่ยนแปลงแนวเส้นเขตแดน แนวเขตแดนก็ให้ เปลี่ยนแปลงไปตามนั้นตามเส้นทางของร่องน้ำลึก โดยไม่ถือ ว่าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากอันเป็นเหตุให้ สนธิสัญญาสิ้นสุดลง หรือ

ข. หากการเปลี่ยนแปลงอย่างมากแห่งพฤติการณ์นั้นเป็นผลมาจากการฝ่าฝืนพันธกรณีแห่งสนธิสัญญา หรือพันธกรณีระหว่างประเทศของรัฐที่กล่าวอ้างเช่นนั้น ต่อรัฐภาคีอื่นแห่งสนธิสัญญานั้นๆ

3. ภายใต้ข้อบทในวรรคก่อนนี้ หากรัฐภาคีใดอาจจะกล่าวอ้างการเปลี่ยนแปลงอย่างมากแห่งพฤติการณ์เพื่อเป็นเหตุในการยกเลิก เพิกถอนตนจากสนธิสัญญา รัฐภาคีนั้นก็อาจจะยกเหตุดังกล่าวขึ้นกล่าวอ้างเพื่อการระงับการบังคับใช้ของสนธิสัญญานั้นได้ด้วย¹⁸⁰

ข้อสังเกตที่ต้องทำความเข้าใจ คือ การที่มีพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากนี้ไม่ทำให้สนธิสัญญาสิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติแต่ประการใด เพียงแต่เป็นเหตุให้รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญายกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อยกเลิก หรือเพิกถอนจากสนธิสัญญา หรือระงับการบังคับใช้สนธิสัญญา และหากรัฐภาคีที่เกี่ยวข้องของสนธิสัญญาประสงค์ที่จะแก้ไขสนธิสัญญาเพื่อให้มีการบังคับใช้สนธิสัญญานั้นกันต่อไป ก็ต้องให้รัฐภาคีเหล่านั้นมาเจรจาตกลงแก้ไข เปลี่ยนแปลงสนธิสัญญา ทั้งนี้ตามมาตรา 39 ถึง 41 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ตามที่ได้ศึกษามาแล้วต่อไป

¹⁸⁰

Art. 62 Fundamental change of circumstances 1. A fundamental change of circumstances which has occurred with regard to those existing at the time of the conclusion of a treaty, and which was not foreseen by the parties, may not be invoked as a ground for terminating or withdrawing from the treaty unless: (a) the existence of those circumstances constituted an essential basis of the consent of the parties to be bound by the treaty; and (b) the effect of the change is radically transform the extent of obligations still to be performed under the treaty.

2. A fundamental change of circumstances may not be invoked as a ground for terminating or withdrawing from a treaty: (a) if the treaty establishes a boundary; or (b) if the fundamental change is the result of a breach by the party invoking it either of an obligation under the treaty or of any other international obligation owed to any other party to the treaty.

3. If, under the foregoing paragraphs, a party may invoke a fundamental change of circumstances as a ground for terminating or withdrawing from a treaty it may also invoke the change as a ground for suspending the operation of the treaty.

อย่างไรก็ตามรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาที่จะกล่าวอ้างถึงเหตุพหุเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาเป็นข้อยกเล็ก หรือถอนตัวจากสนธิสัญญานั้น อาจจะสิ้นสิทธินี้ไปหากรัฐภาคีได้ตกลงอย่างชัดแจ้งว่า ให้สนธิสัญญายังคงสมบูรณ์ และมีผลบังคับใช้ต่อไป หรือโดยเหตุที่รัฐนั้นๆได้กระทำการใดๆอันถือได้ว่าเป็นการยอมรับโดยไม่ได้แย้งคัดค้านถึงความสมบูรณ์ของสนธิสัญญา หรือยังคงมีการบังคับใช้สนธิสัญญา ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 45 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ดังที่ได้อธิบายมาแล้วนั่นเอง

ตัวอย่างคดี Fisheries Jurisdiction case ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้พิจารณาคดีที่อังกฤษได้เสนอต่อศาลเนื่องจากไอร์แลนด์ได้ขยายเขตประมงออกไปฝ่ายเดียวจาก 12 ไมล์เป็น 50 ไมล์ ซึ่งกระทบต่อสิทธิในการทำประมงในเขตดังกล่าวของชาวประมงอังกฤษ ทำให้อังกฤษได้แย้งการขยายเขตการประมงดังกล่าว ซึ่งศาลมีอำนาจในการพิจารณาคดี โดยพิจารณาในประเด็นที่ว่าความตกลงในปี 1961 ระหว่างไอร์แลนด์กับอังกฤษว่าสิ้นสุดลงแล้วหรือไม่โดยเหตุที่ว่ามีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก (Fundamental change of circumstances) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเขตประมง หรือการจับปลา และเทคนิควิธีการจับปลา โดยมีเขตประมงที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว เดิมที่อังกฤษยอมรับเขตการประมงของไอร์แลนด์ 12 ไมล์เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่ไอร์แลนด์ตกลงที่จะนำคดีสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น แต่ต่อมาไอร์แลนด์แจ้งต่อศาลว่าจะไม่ยอมรับเขตอำนาจศาล และไม่แต่งตั้งตัวแทนมาแก้ต่างในคดีในศาล แต่ศาลตัดสินว่าศาลยังมีเขตอำนาจเหนือคดีและข้ออ้างของไอร์แลนด์ว่ามีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและเป็นเหตุให้ตนยกเลิกสนธิสัญญาดังกล่าวนั้นไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เหตุที่กล่าวอ้างเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นไม่ว่ากรณีใดๆการเปลี่ยนแปลงแห่งพหุการณ์ที่กล่าวอ้างถึงนั้นไม่สามารถที่จะมีอยู่แค่เพียงผลกระทบต่อขอบเขตเกี่ยวกับความตกลงที่จะนำข้อพิพาทมาสู่การพิจารณาของศาลเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงอย่างมากนั้นย่อมต้องมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างมากต่อขอบเขตแห่ง

พันธกรณีของรัฐบาลที่จะยังคงปฏิบัติตามผลของสนธิสัญญา การเปลี่ยนแปลง
นั้นย่อมต้องเพิ่มภาระในพันธกิจที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาซึ่งทำให้การ
ปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นแตกต่างไปอย่างมากกับการที่จะต้องปฏิบัติตาม
พันธกรณีแห่งสนธิสัญญาที่มีอยู่เดิม ศาลได้พิจารณาว่าหากมีการเปลี่ยนแปลง
ในกฎหมายในบางกรณี อาจถือได้ว่าเป็นเหตุที่จะกล่าวอ้างถึงพฤติการณ์ที่
เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากได้ซึ่งกระทบต่อระยะเวลาการมีผลบังคับของ
สนธิสัญญา อย่างไรก็ตามศาลได้ตัดสินว่าข้อเท็จจริงที่ไอซ์แลนด์ได้ตกลงเข้าทำ
สนธิสัญญานี้เพื่อให้ให้อังกฤษยอมรับเขตอำนาจรัฐเหนือเขตประมง
12 ไมล์ของไอซ์แลนด์ทันที และข้อเท็จจริงเรื่องเขต 12 ไมล์ทะเลนี้ไม่ได้เป็น
ประเด็นข้อพิพาทอีกต่อไป แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเรื่องความตกลงยอมรับเขต
อำนาจศาล และการดำรงอยู่ของความตกลงดังกล่าวนี้จะสูญสิ้นไปก็หาไม่
ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของความตกลงฉบับนี้ย่อมกว้างขวางกว่าประเด็น
เฉพาะเรื่องการรับรองเขตอำนาจรัฐเหนือเขตการประมงนั้น แต่หมายถึงรัฐบาล
ยอมรับที่จะนำข้อพิพาทสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็น
กลไกในการยุติข้อพิพาทกัน และวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้หาได้มีการ
เปลี่ยนแปลงไปไม่ แม้ว่ามูลเหตุจูงใจในการทำให้ไอซ์แลนด์ตกลงเข้าทำ
สนธิสัญญาด้วยได้บรรลุไปแล้วก็ตาม และมีการเปลี่ยนแปลงเขตการประมงไป
แล้วก็ตาม ก็ไม่ได้ทำให้วัตถุประสงค์ในการตกลงดังกล่าวสิ้นสุดไปข้ออ้างของ
ไอซ์แลนด์จึงรับฟังไม่ได้

4.4 สนธิสัญญาขัดกับ “Jus cogens” หรือเกิด “Jus cogens” ใหม่

มาตรา 64 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติว่า “หากมีหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่มีลักษณะที่เป็นกฎหมายเด็ดขาด (jus cogens) เกิดขึ้นใหม่ บรรดาสนธิสัญญาที่ใช้บังคับอยู่นั้นหากขัด หรือแย้งกับหลักกฎหมายเด็ดขาดใหม่นี้ ย่อมเป็นโมฆะและสิ้นสุดลงทันที”¹⁸¹ ในกรณีนี้หมายถึงรัฐต่างๆที่ได้มีการทำสนธิสัญญาระหว่างกันขึ้น และมีข้อบทตามสนธิสัญญาที่บังคับระหว่างกันนั้น หากข้อบทใดที่มีอยู่ขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็น jus cogens สนธิสัญญานั้นย่อมเป็นโมฆะ กล่าวคือ หากต่อมาเกิดมีหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักกฎหมายเด็ดขาด (jus cogens) ห้ามการกระทำที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาที่มีอยู่นั้น สนธิสัญญานั้นย่อมเป็นโมฆะและสิ้นสุดลงทันทีนั่นเอง

ข้อสังเกตความแตกต่างของมาตรา 64 และมาตรา 53 ของอนุสัญญาฉบับเดียวกันนี้ อยู่ที่ มาตรา 53 นั้นเป็นกรณีที่มีกฎเกณฑ์อันเป็นหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่มีลักษณะเด็ดขาดไม่อาจมีกฎเกณฑ์อื่นมาขัด หรือแย้งได้นี้มีอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาหากมีรัฐใดได้ตกลงทำสนธิสัญญาที่มีข้อบท หรือบทบัญญัติที่มาขัด หรือแย้งกับกฎเกณฑ์ที่เป็น Jus cogens นี้ ที่มีอยู่ก่อนแล้วนี้ สนธิสัญญานั้นย่อมเป็นโมฆะทันทีนับตั้งแต่เวลาที่ทำสนธิสัญญานั้น (Void ab initio) แต่ในกรณีของมาตรา 64 นี้ เป็นกรณีที่ได้มีการทำสนธิสัญญากันมาก่อนแล้ว และสนธิสัญญาเหล่านี้มีผลบังคับใช้อยู่ แต่ต่อมาได้เกิดหลักเกณฑ์อันเป็นหลักกฎหมายเด็ดขาดที่ไม่อาจละเมิดได้เกิดขึ้นมาใหม่ และ หลักเกณฑ์นี้ไปขัด หรือแย้ง หรือห้าม บทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาใดๆที่มี

¹⁸¹ Art. 64 Emergence of a new peremptory norm of general international law (jus cogens). If a new peremptory norm of general international law emerges, any existing treaty which is in conflict with that norm becomes void and terminates.

อยู่แล้วนั้น เหล่าบรรดาสนธิสัญญาที่ใช้บังคับอยู่ที่นี่ขัด หรือแย้งกับกฎเกณฑ์ที่เป็น Jus cogens นี้ ย่อมตกเป็นโมฆะ และ สิ้นสุดลงทันที หมายความว่า สนธิสัญญาที่มีอยู่นั้นสมบูรณ์อยู่จนกว่ามีหลักกฎหมายที่เป็น Jus cogens เกิดขึ้นใหม่มาขัด หรือแย้งกับสนธิสัญญาๆ นั้นจึงเป็นโมฆะ ดังนั้นสนธิสัญญาชนิดนี้ไม่ได้โมฆะมาแต่แรกที่ทำสนธิสัญญา และการกระทำใดๆ ที่กระทำต่อกัน ก่อนที่สนธิสัญญาจะเป็นโมฆะย่อมมีผลสมบูรณ์ และรัฐภาคีจะกล่าวอ้างว่า สนธิสัญญาเป็นโมฆะย้อนหลังไปไม่ได้ และการกระทำใดๆ ที่กระทำไปก่อนหน้า ที่สนธิสัญญาจะโมฆะเพราะมีกฎหมายที่เป็น Jus cogens เกิดขึ้นนี้ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ ต่อรัฐภาคีอื่นแห่งสนธิสัญญา เพราะสนธิสัญญานั้นสมบูรณ์มาก่อนแล้ว และการกระทำใดๆ ภายใต้สนธิสัญญาที่สมบูรณ์ย่อมสมบูรณ์และบังคับได้นั่นเอง แต่ต่อมาเมื่อสนธิสัญญาเป็นโมฆะและสิ้นสุดแล้ว สนธิสัญญาย่อมสิ้นผลบังคับนั่นเอง และในกรณีนี้ย่อมมีผลต่อรัฐภาคีในอันที่จะไม่ออกกฎหมายภายในที่ขัด หรือแย้งกับหลักกฎหมายที่เป็น Jus cogens นี้ด้วย

4.5 คู่ภาคีของสนธิสัญญาลิ้นสถานภาพทางกฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมาย

1. คู่ภาคีของสนธิสัญญาลิ้นสถานภาพทางกฎหมาย หรือเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายทำให้สนธิสัญญาลิ้นสุดลง

เป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับกันในกฎหมายระหว่างประเทศว่าหากรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาทวิภาคีใด ลิ้นสถานภาพทางกฎหมาย หรือเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมาย เช่นรัฐภาคีฝ่ายหนึ่งได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง สนธิสัญญานั้นย่อมสิ้นสุดลงเนื่องจากไม่มีคู่ภาคี อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาเหตุดังกล่าวนี้ไม่จัดว่าเป็นเหตุที่จะกล่าวอ้างเพื่อการสิ้นสุดของสนธิสัญญาว่าเป็นเหตุโดยเฉพาะ แต่ภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้ถือว่าเหตุดังกล่าวได้กลายเป็นเหตุให้กล่าวอ้างได้เหตุหนึ่งว่าให้สนธิสัญญาลิ้นสุด

ลง หรือ เป็นเหตุให้ถอนตัวจากสนธิสัญญา หรือ เป็นเหตุให้มีการระงับการบังคับใช้ของสนธิสัญญา ภายใต้หลักเกณฑ์เรื่องการพ้นวิสัยที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญา (Supervening impossibility of performance) หรืออาจจะกล่าวอ้างเป็นเหตุให้สนธิสัญญาสิ้นสุดลงเนื่องจากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญ (Fundamental change of circumstances)

ตัวอย่างได้แก่ เมื่อสหภาพโซเวียตรัสเซียล่มสลายก็เกิดข้อสงสัยในทางระหว่างประเทศว่าสนธิสัญญาที่สหภาพโซเวียตได้กระทำขึ้นกับสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับสนธิสัญญาห้ามการใช้อาวุธนิวเคลียร์ *Treaty between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the Limitation of Anti-Ballistic Missile Systems; May 26, 1972* ลงนามเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม ค.ศ. 1972 ที่กรุงมอสโก โดยผ่านความเห็นชอบของสภาชีเนทสหรัฐ (US Senate) เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 1972 และมีผลบังคับเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1972 นั้นซึ่งขณะนั้นสหภาพโซเวียตรัสเซียได้กระทำขึ้นกับสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นรัฐภาคีหนึ่งเดียวคือสหภาพโซเวียตรัสเซียซึ่งได้รวมเอาประเทศในสหภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นประเทศเดียว แต่ต่อมาเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายลง ย่อมไม่ได้คงสถานะทางกฎหมายเป็นประเทศสหภาพโซเวียตรัสเซียอีกต่อไป แต่กลายเป็นประเทศรัสเซีย และประเทศที่เคยรวมกันเป็นประเทศสหภาพโซเวียตรัสเซียได้แยกตัวเป็นรัฐอิสระรัฐเล็กรัฐน้อย จึงไม่มีฐานะเป็นประเทศที่เคยเป็นรัฐภาคีของสนธิสัญญาอีกต่อไป ถือได้ว่าสนธิสัญญานับนี้สิ้นสุดลงหรือไม่ และหากสหรัฐไปทำสนธิสัญญากับทุกประเทศที่แยกตัวเป็นอิสระรวมทั้งประเทศรัสเซียด้วย จะถือว่ามีผลเท่ากับสนธิสัญญานับเดิมหรือไม่ นักกฎหมายระหว่างประเทศต่างก็เห็นว่าสนธิสัญญาเดิม คือ *Treaty between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the Limitation of Anti-Ballistic Missile Systems* นั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว และการทำสนธิสัญญาระหว่าง

สหรัฐอเมริกา กับกลุ่มประเทศเหล่านี้ เป็นรายประเทศไป ได้กลายเป็น สนธิสัญญาทวิภาคีฉบับใหม่หลายๆฉบับกับแต่ละประเทศไป

อีกกรณี ได้แก่กรณีการทำสนธิสัญญา “Warsaw Pact” หรือมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า Treaty of Friendship, Co-operation and Mutual Assistance เป็นความตกลงระหว่างกลุ่มรัฐสังคมนิยมในยุโรปตะวันออก และ ยุโรปกลาง ซึ่งทำขึ้นในปี ค.ศ. 1955 เพื่อเป็นกลุ่มป้องกันร่วม ต่อต้านกลุ่ม NATO ของค่ายเสรีนิยม ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1949 ความตกลง วอร์ซอร์ ดังกล่าวมีผลบังคับในช่วงสงครามเย็น จนกระทั่งสหภาพโซเวียตรัสเซียล่มสลาย ทำให้ประเทศต่างๆที่เป็นภาคสมาชิกถอนตัวจากความตกลงดังกล่าว และในที่สุดสนธิสัญญาฉบับนี้ก็สิ้นสุดลงอย่างเป็นทางการ เมื่อเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1991 นับเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่มีการสิ้นสุดสถานภาพทางกฎหมายเป็นผล ให้สนธิสัญญาสิ้นสุดลง หรือเป็นเหตุให้มีการถอนตัวจากสนธิสัญญา ดังกล่าว แล้ว

2. เหตุอื่นๆที่ทำให้สนธิสัญญาอาจสิ้นสุดลง

นอกจากกรณีสำคัญที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในการที่จะทำให้สนธิสัญญา สิ้นสุดลง หรือ ระงับการบังคับใช้สนธิสัญญา หรือเป็นเหตุให้รัฐภาคีถอนตัวจาก สนธิสัญญาแล้วยังมีเหตุอื่นๆ ที่อาจจะทำให้สนธิสัญญาสิ้นสุดลง หรือไม่มีผล บังคับได้แก่ กรณีการเกิดสงครามขึ้นระหว่างรัฐภาคี ที่ทำให้ไม่อยู่ในฐานะที่จะ มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญา ในสมัยก่อนนั้นถือว่าเมื่อเกิดสงครามแล้ว สนธิสัญญาย่อมสิ้นสุดลง แต่ต่อมามีแนวคิดใหม่เห็นว่าการเกิดสงคราม ระหว่างรัฐภาคีไม่ทำให้สนธิสัญญาสิ้นสุดลง ผลทางกฎหมายของสนธิสัญญา ไม่ถูกกระทบกระเทือนแต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อสงครามสิ้นสุดลงรัฐภาคียังคง ปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไปอีกได้เพราะการเกิดสงครามไม่ได้เป็นเหตุให้ สนธิสัญญาสิ้นสุดลงโดยผลของกฎหมาย เว้นแต่รัฐภาคีต่างแสดงเจตนาารมณ์ที่จะ ยุติสนธิสัญญา หรือ การมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นสาระสำคัญ หรือเป็น

เงื่อนไขของการปฏิบัติตามสนธิสัญญา หรือมีข้อตกลงกำหนดเหตุแห่งการยกเลิกสนธิสัญญาระหว่างกันหากเกิดสงครามขึ้น

สำหรับกรณีของการตัดความสัมพันธ์ทางการทูต หรือทางกงสุลนั้นไม่กระทบกระเทือนผลทางกฎหมายของสนธิสัญญา ซึ่งรัฐภาคีมีผลผูกพันตามสนธิสัญญา เว้นแต่การคงอยู่แห่งความสัมพันธ์ทางการทูตนั้นเป็นสาระสำคัญของสนธิสัญญา และเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้วย ย่อมทำให้ไม่อาจจะคงสนธิสัญญาไว้ได้ แต่หากเป็นสนธิสัญญาที่บรรจุหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศไว้แม้การตัดความสัมพันธ์ทางการทูตแล้วก็ตาม รัฐภาคียังคงต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้นๆ ในฐานะที่เป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการทูต และกงสุล แม้รัฐภาคีได้ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตไปแล้วก็ตามแต่รัฐภาคียังคงต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้กฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูตต่อไป

3.ผลของความไม่สมบูรณ์ การยกเลิก และการระงับใช้สนธิสัญญา

ในส่วนสุดท้ายนี้จะกล่าวถึง ผลของความไม่สมบูรณ์ (Invalidity) การยกเลิกหรือการสิ้นสุดของสนธิสัญญา (Termination) และการระงับการบังคับใช้สนธิสัญญา (Suspension) โดยกล่าวถึงผลทางกฎหมายของสนธิสัญญาในกรณีต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในเหตุต่างๆ ของการสิ้นสุด ยกเลิก หรือระงับการบังคับใช้สนธิสัญญา

3.1 ผลของความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญา

มาตรา 69 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับผลของการที่สนธิสัญญาไม่สมบูรณ์ หรือไม่มีผลโดยชอบตามกฎหมาย (Consequences of the invalidity of a treaty) ไว้ดังนี้

1. หากปรากฏว่าสนธิสัญญาใดมีความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญานั้นจากเหตุต่างๆตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 นี้ ให้สนธิสัญญา

นั้นเป็นโมฆะ และข้อบทต่างๆของสนธิสัญญาที่เป็นโมฆะนี้ไม่มีผลบังคับใดๆทางกฎหมาย¹⁸² ความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญา ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาได้แก่ การขาดความสามารถของผู้แทนของรัฐเพราะขัดต่อกฎหมายภายในของรัฐ ตามมาตรา 47 หรือ เพราะเกิดการผิดพลาดขึ้น (Error) ในสนธิสัญญาตามมาตรา 48 อนุสัญญาดังกล่าวนี้เหตุเหล่านี้ทำให้สนธิสัญญาไม่สมบูรณ์ ดังนั้นมาตรา 69 กำหนดให้สนธิสัญญาเหล่านั้นเป็นโมฆะเสียเปล่า (Void) นับตั้งแต่ได้มีการยกเหตุดังกล่าวขึ้นกล่าวอ้าง และสนธิสัญญาที่เสียเปล่านี้ย่อมไม่มีผลบังคับใดๆตามกฎหมายนับตั้งแต่วันที่สนธิสัญญาเสียเปล่า

2. แต่ถ้าหากได้มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญาเช่นว่านั้นไปแล้วโดยสุจริตให้

(ก) แต่ละรัฐภาคีอาจจะกำหนดให้รัฐภาคีอื่นๆกระทำทุกวิถีทางเท่าที่จะกระทำได้เกี่ยวกับการความสัมพันธ์ร่วมกันในฐานะรัฐภาคีให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมที่ดำรงอยู่นั้นถ้าหากจะไม่มี การปฏิบัติตามสนธิสัญญาเช่นว่านั้น

(ข) การปฏิบัติตามสนธิสัญญาโดยสุจริตก่อนที่สนธิสัญญานั้นๆจะถูกกล่าวอ้างถึงความไม่สมบูรณ์ หรือไม่มีผลบังคับนั้น ไม่ถือว่าการปฏิบัติเช่นนั้นๆไม่ชอบด้วยกฎหมายเพียงเหตุผลของความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญานั้น กล่าวคือการปฏิบัติตามสนธิสัญญาอย่างใดๆก่อนที่สนธิสัญญานั้นจะไม่สมบูรณ์ หากถูกกระทบกระเทือนในความสมบูรณ์แห่งการปฏิบัติเช่นนั้นๆ

ไม่¹⁸³

¹⁸² Art. 69 Consequences of the invalidity of a treaty 1. A treaty the validity of which is established under the present Convention is void. The provision of a void treaty have no legal force.

¹⁸³ Art. 69. 2. If acts have nevertheless been performed in reliance on such a treaty: (a) each party may require any other party to establish as far as possible in their mutual relations the position that would have existed if the

ในกรณีนี้หมายถึง หากรัฐภาคีใดๆได้มีการกระทำ หรือปฏิบัติตาม สนธิสัญญาไปแล้วก่อนที่จะมีการกล่าวอ้างถึงความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญานั้น การกระทำโดยสุจริตนั้นไม่ถือว่าตกเป็นอันไม่ชอบด้วยกฎหมายเพียงเพราะเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญา โดยให้แต่ละรัฐภาคีกระทำทุกวิถีทางเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อให้ทุกรัฐกลับคืนสู่ฐานะเดิมที่ควรจะเป็นหากไม่มีการกระทำในการปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้น

ในกรณีที่เกิดอยู่ภายใต้มาตรา 49, 50, 51, หรือ 52 ความในข้อ 2 ข้างต้นจะไม่ปรับใช้มาตรการดังกล่าวกับรัฐภาคีที่ได้กระทำการอันเป็นต้นเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญานั้นๆ กล่าวคือ หากความไม่สมบูรณ์นั้นๆ เกิดขึ้นเพราะการฉ้อฉล (Fraud) ตามมาตรา 49 หรือการประพฤติมิชอบ (corruption) ตามมาตรา 50 หรือการข่มขู่ (coercion) ผู้แทนของรัฐตามมาตรา 51 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา¹⁸⁴ ในกรณีนี้หมายถึงการที่รัฐที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่สมบูรณ์ของสนธิสัญญาดังกล่าวข้างต้นนี้ไม่สามารถที่จะเรียกร้องให้รัฐภาคีอื่นๆ กระทำการเพื่อให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะมีการปฏิบัติตามสนธิสัญญาเช่นว่านั้นตามมาตรการที่กำหนดไว้ใน ข้อ 2

ส่วนการที่สนธิสัญญาเป็นโมฆะทันทีที่ได้มีการข่มขู่รัฐโดยตรงตามมาตรา 52 นั้น การใดๆที่ได้กระทำลงอันเป็นการปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่เป็นโมฆะนั้น ย่อมไม่มีผลทางกฎหมายแต่ประการใด เนื่องจาก การข่มขู่รัฐทำให้สนธิสัญญาเป็นโมฆะมาตั้งแต่แรกทันที (Void ab initio)

ในกรณีความไม่สมบูรณ์แห่งความยินยอมของรัฐเพื่อผูกพันตนตามสนธิสัญญาพหุภาคีนั้น ให้นำเอาหลักเกณฑ์ในวรรคต่างๆข้างต้นนี้มาปรับใช้

acts had not been performed; (b) acts performed in good faith before the invalidity was invoked are not rendered unlawful by reason only of the invalidity of the treaty.

¹⁸⁴ Art. 69. 3. In case falling under articles 49, 50, 51, or 52, paragraph 2 does not apply with respect to the party to which the fraud, the act of corruption or the coercion is imputable.

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภาคนั้นๆกับรัฐภาคีอื่นๆแห่งสนธิสัญญานั้นๆ ด้วย¹⁸⁵ ผลของความไม่สมบูรณ์แห่งสนธิสัญญาดังกล่าวข้างต้น

3.2 ผลของการยกเลิกสนธิสัญญา

มาตรา 70 ของอนุสัญญา กรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับผลของการยกเลิกสนธิสัญญาไว้ดังนี้

1. เว้นแต่สนธิสัญญาจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือ ภาคนั้นแห่งสนธิสัญญานั้นได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การยกเลิกสนธิสัญญาภายใต้บทบัญญัติของสนธิสัญญานั้น หรือที่เป็นไปตามที่อนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้กำหนดไว้ ให้มีผลดังนี้ คือ

(ก) ให้รัฐภาคีหลุดพ้นจากพันธกรณีทั้งปวงในอันที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาอีกต่อไป

(ข) การยกเลิก หรือการสิ้นสุดของสนธิสัญญาไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิ พันธะความผูกพัน หน้าที่ หรือ สถานการณ์ทางกฎหมายของรัฐภาคี ที่ได้มีขึ้นภายใต้สนธิสัญญา หรือที่เกิดขึ้น เนื่องจากการบังคับตามผลของสนธิสัญญาก่อนที่สนธิสัญญานั้นจะสิ้นสุดลง

2. หากรัฐภาคีได้ประกาศ หรือถอนตัวจากสนธิสัญญาพหุภาคี ข้อบทในข้อที่ 1 ข้างต้นจะนำมาปรับใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐภาคนั้น และรัฐภาคีอื่นๆแต่ละรัฐแห่งสนธิสัญญานั้น เมื่อการประกาศ หรือการถอนตัวออกจากสนธิสัญญานั้นมีผลตามกฎหมาย¹⁸⁶

¹⁸⁵ Art. 69. 4. In the case of the invalidity of a particular State's consent to be bound by a multilateral treaty, the foregoing rules apply in the relations between that State and the parties to the treaty.

¹⁸⁶ Art. 70 Consequences of the termination of a treaty. 1. Unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree, the termination of a treaty under its provisions or in accordance with the present Convention: (a) releases the parties from any obligation further to perform the treaty; (b) does not affect any right, obligation or legal situation of the parties created through the execution of the treaty prior to its termination. 2. If a State denounces or withdraws from a multilateral treaty, paragraph 1. applies in the relations between that State and each of the other parties to the treaty from the date when such denunciation or withdrawal takes effect.

3.3 ผลของการระงับการใช้อย่างบังคับสนธิสัญญา

มาตรา 72 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 ได้บัญญัติเกี่ยวกับผลของการระงับการใช้อย่างบังคับสนธิสัญญาไว้ดังนี้

1. เว้นแต่สนธิสัญญาจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น หรือรัฐภาคีได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การระงับการบังคับใช้ของสนธิสัญญาภายใต้บทบัญญัติของสนธิสัญญา หรือที่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนา 1969 นั้น ให้มีผลดังต่อไปนี้

(ก) ปลดเปลื้องรัฐภาคีซึ่งสนธิสัญญานั้นระงับการใช้อย่างบังคับ จากหน้าที่พันธะความผูกพันตามสนธิสัญญาในความสัมพันธ์ระหว่างกัน ในระหว่างระยะเวลาที่มีการระงับการใช้อย่างบังคับสนธิสัญญานั้น

(ข) ไม่กระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่กำหนดขึ้นตามสนธิสัญญาระหว่างรัฐภาคีแห่งสนธิสัญญานั้น

2. ในระหว่างระยะเวลาที่มีการระงับการบังคับใช้สนธิสัญญานั้น รัฐภาคีพึงละเว้นจากการกระทำใด ๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะขัดขวางการกลับมาใช้บังคับของสนธิสัญญาอีก (Resumption)¹⁸⁷

3.4 ผลของความเป็นโมฆะแห่งสนธิสัญญาซึ่งขัดกับหลักกฎหมายเด็ดขาด (Jus cogens) แห่งกฎหมายระหว่างประเทศ

กรณีที่สนธิสัญญาเป็นโมฆะเพราะขัดกับหลักกฎหมายเด็ดขาด (Jus cogens) แห่งกฎหมายระหว่างประเทศนั้น มีสองกรณี กล่าวคือ

1. กรณีที่สนธิสัญญาไปขัดกับกฎหมายเด็ดขาดที่มีอยู่แล้วในขณะที่ทำสนธิสัญญา ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 53 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนา ซึ่ง

¹⁸⁷ Art. 72 Consequences of the suspension of the operation of a treaty 1. Unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree, the suspension of the operation of a treaty under its provisions or in accordance with the present Convention: (a) releases the parties between which the operation of the treaty is suspended from the obligation to perform the treaty in their mutual relations during the period of the suspension; (b) does not otherwise affect the legal relations between the parties established by the treaty. 2. During the period of the suspension the parties shall refrain from acts tending to obstruct the resumption of the operation of the treaty.

ผลของสนธิสัญญาจะเป็นโมฆะทันทีที่ทำสนธิสัญญา (Void ab initio) ในกรณีนี้ มาตรา 71 (1) แห่งอนุสัญญาฉบับเดียวกันนี้บัญญัติถึงความเป็นโมฆะของสนธิสัญญาดังกล่าวไว้ว่า

(ก) ให้รัฐภาคีทั้งหมดขจัดผลของการกระทำใดๆ ที่ได้กระทำขึ้นอันเป็นการปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่ขัดกับกฎหมายเด็ดขาด (Jus cogens) แห่งกฎหมายระหว่างประเทศ นี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เช่นรัฐภาคีตกลงร่วมกันใช้กำลังรุกรานรัฐอธิปไตยอื่น และได้มีการดำเนินการใดๆ ไปตามพันธกรณีตามสนธิสัญญานี้แล้ว จะต้องระงับการกระทำนั้นๆ ทันที และขจัดความเสียหายอันเป็นผลของการกระทำนั้นๆ ด้วยเท่าที่จะกระทำได้

(ข) ให้รัฐภาคีทั้งปวงดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันให้สอดคล้องกับหลักกฎหมายเด็ดขาด (jus cogens) แห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้วนั้น¹⁸⁸

2. ในกรณีที่สนธิสัญญาได้ตกเป็นโมฆะ และสิ้นสุดผลลงภายใต้ มาตรา 64 ซึ่งเป็นกรณีที่สนธิสัญญานั้นได้กระทำขึ้นและมีผลบังคับอยู่ก่อนแล้ว จึงมีหลักกฎหมายเด็ดขาดที่ห้ามบทบัญญัติในสนธิสัญญา หรือมาขัดกับสนธิสัญญาที่บังคับใช้อยู่ นั้น การสิ้นสุดของสนธิสัญญาดังกล่าวนั้นมีผลดังต่อไปนี้ คือ

(ก) ปลดปล่อยรัฐภาคีจากพันธกรณีในอันที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่อไป

(ข) ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ พันธะ ความผูกพัน หรือสถานการณ์ทางกฎหมาย ของรัฐภาคี ที่ได้มี ได้เกิดขึ้นอัน

¹⁸⁸ Art. 71 Consequences of the invalidity of a treaty which conflicts with a peremptory norm of general international law 1. In the case of a treaty which is void under article 53 the parties shall: (a) eliminate as far as possible the consequences of any act performed in reliance on any provision which conflicts with the peremptory norm of general international law; and (b) bring their mutual relations into conformity with the peremptory norm of general international law.

เนื่องจากการบังคับใช้สนธิสัญญา หรือเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา ก่อนที่สนธิสัญญานั้นจะสิ้นสุดลง หรือสิ้นผลแต่สิทธิ หน้าที่ หรือพันธะความผูกพัน หรือสถานการณ์นั้นในตัวมันเอง จะยังคงดำรงอยู่ต่อมาเพียงพอที่ไม่ขัดต่อกฎหมายเด็ดขาด (Jus cogens) แห่งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในภายหลังนั้น¹⁸⁹

¹⁸⁹ Art. 71. 2. In the case of treaty which becomes void and terminates under article 64, the termination of the treaty: (a) releases the parties from any obligation further to perform the treaty; (b) does not affect any right, obligation or legal situation of the parties created through the execution of the treaty prior to its termination; provided tat those rights, obligations or situations may thereafter be maintained only to the extent that their maintenance is not in itself in conflict with the new peremptory norm of general international law.

ภาคผนวก

Vienna Convention on the Law of Treaties

(Vienna, 23 May 1969)

THE STATES PARTIES TO THE PRESENT CONVENTION,

CONSIDERING the fundamental role of treaties in the history of international relations,

RECOGNIZING the ever-increasing importance of treaties as a source of international law and as a means of developing peaceful co-operation among nations, whatever their constitutional and social systems,

NOTING that the principles of free consent and of good faith and the *pacta sunt servanda* rule are universally recognized,

AFFIRMING that disputes concerning treaties, like other international disputes, should be settled by peaceful means and in conformity with the principles of justice and international law,

RECALLING the determination of the peoples of the United Nations to establish conditions under which justice and respect for the obligations arising from treaties can be maintained,

HAVING IN MIND the principles of international law embodied in the Charter of the United Nations, such as the principles of the equal rights and self-determination of peoples, of the sovereign equality and independence of all States, of non-interference in the domestic affairs of States, of the prohibition of the threat or use of force and of universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all,

BELIEVING that the codification and progressive development of the law of treaties achieved in the present Convention will promote the purposes of the United Nations set forth in the Charter, namely, the maintenance of international peace and security, the development

of friendly relations and the achievement of co-operation among nations,

AFFIRMING that the rules of customary international law will continue to govern questions not regulated by the provisions of the present Convention,

HAVE AGREED as follows:

PART I

INTRODUCTION

Article 1

Scope of the present Convention

The present Convention applies to treaties between States.

Article 2

Use of terms

1. For the purposes of the present Convention:

(a) "treaty" means an international agreement concluded between States in written form and governed by international law, whether embodied in a single instrument or in two or more related instruments and whatever its particular designation;

(b) "ratification", "acceptance", "approval" and "accession" mean in each case the international act so named whereby a State establishes on the international plane its consent to be bound by a treaty;

(c) "full powers" means a document emanating from the competent authority of a State designating a person or persons to represent the State for negotiating, adopting or authenticating the text of a treaty,

for expressing the consent of the State to be bound by a treaty, or for accomplishing any other act with respect to a treaty;

(d) "reservation" means a unilateral statement, however phrased or named, made by a State, when signing, ratifying, accepting, approving or acceding to a treaty, whereby it purports to exclude or to modify the legal effect of certain provisions of the treaty in their application to that State;

(e) "negotiating State" means a State which took part in the drawing up and adoption of the text of the treaty;

(f) "contracting State" means a State which has consented to be bound by the treaty, whether or not the treaty has entered into force;

(g) "party" means a State which has consented to be bound by the treaty and for which the treaty is in force;

(h) "third State" means a State not a party to the treaty;

(i) "international organization" means an intergovernmental organization.

2. The provisions of paragraph 1 regarding the use of terms in the present Convention are without prejudice to the use of those terms or to the meanings which may be given to them in the internal law of any State.

Article 3

International agreements not within the scope of the present Convention

The fact that the present Convention does not apply to international agreements concluded between the States and other subjects of international law or between such other subjects of international law, or to international agreements not in written form, shall not affect:

(a) the legal force of such agreements;

(b) the application to them of any of the rules set forth in the present Convention to which they would be subject under international law independently of the Convention;

(c) the application of the Convention to the relations of States as between themselves under international agreements to which other subjects of international law are also parties.

Article 4

Non-retroactivity of the present Convention

Without prejudice to the application of any rules set forth in the present Convention to which treaties would be subject under international law independently of the Convention, the Convention applies only to treaties which are concluded by States after the entry into force of the present Convention with regard to such States.

Article 5

Treaties constituting international organizations and treaties adopted within an international organization

The present Convention applies to any treaty which is the constituent instrument of an international organization and to any treaty adopted within an international organization without prejudice to any relevant rules of the organization.

PART II

CONCLUSION AND ENTRY INTO FORCE OF TREATIES

SECTION 1: CONCLUSION OF TREATIES

Article 6

Capacity of States to conclude treaties

Every State possesses capacity to conclude treaties.

Article 7

Full powers

1. A person is considered as representing a State for the purpose of adopting or authenticating the text of a treaty or for the purpose of expressing the consent of the State to be bound by a treaty if:

(a) he produces appropriate full powers; or

(b) it appears from the practice of the States concerned or from other circumstances that their intention was to consider that person as representing the State for such purposes and to dispense with full powers.

2. In virtue of their functions and without having to produce full powers, the following are considered as representing their State:

(a) Heads of State, Heads of Government and Ministers for Foreign Affairs, for the purpose of performing all acts relating to the conclusion of a treaty;

(b) heads of diplomatic missions, for the purpose of adopting the text of a treaty between the accrediting State and the State to which they are accredited;

(c) representatives accredited by States to an international conference or to an international organization or one of its organs, for the purpose of adopting the text of a treaty in that conference, organization or organ.

Article 8

Subsequent confirmation of an act performed without authorization

An act relating to the conclusion of a treaty performed by a person who cannot be considered under article 7 as authorized to represent a State for that purpose is without legal effect unless afterwards confirmed by that State.

Article 9

Adoption of the text

1. The adoption of the text of a treaty takes place by the consent of all the States participating in its drawing up except as provided in paragraph 2.

2. The adoption of the text of a treaty at an international conference takes place by the vote of two thirds of the States present and voting, unless by the same majority they shall decide to apply a different rule.

Article 10

Authentication of the text

The text of a treaty is established as authentic and definitive:

(a) by such procedures as may be provided for in the text or agreed upon by the States participating in its drawing up; or

(b) failing such procedure, by the signature, signature *ad referendum* or initialling by the representatives of those States of the text of the treaty or of the Final Act of a conference incorporating the text.

Article 11

Means of expressing consent to be bound by a treaty

The consent of a State to be bound by a treaty may be expressed by signature, exchange of instruments constituting a treaty, ratification,

acceptance, approval or accession, or by any other means if so agreed.

Article 12

Consent to be bound by a treaty expressed by signature

1. The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by the signature of its representative when:

- (a) the treaty provides that signature shall have that effect;
- (b) it is otherwise established that the negotiating States were agreed that signature should have that effect; or
- (c) the intention of the State to give that effect to the signature appears from the full powers of its representative or was expressed during the negotiation.

2. For the purposes of paragraph 1:

- (a) the initialling of a text constitutes a signature of the treaty when it is established that the negotiating States so agreed;
- (b) the signature *ad referendum* of a treaty by a representative, if confirmed by his State, constitutes a full signature of the treaty.

Article 13

Consent to be bound by a treaty expressed by an exchange of instruments constituting a treaty

The consent of States to be bound by a treaty constituted by instruments exchanged between them is expressed by that exchange when;

- (a) the instruments provide that their exchange shall have that effect; or

(b) it is otherwise established that those States were agreed that the exchange of instruments should have that effect.

Article 14

Consent to be bound by a treaty expressed by ratification, acceptance or approval

1. The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by ratification when:

(a) the treaty provides for such consent to be expressed by means of ratification;

(b) it is otherwise established that the negotiating States were agreed that ratification should be required;

(c) the representative of the State has signed the treaty subject to ratification; or

(d) the intention of the State to sign the treaty subject to ratification appears from the full powers of its representative or was expressed during the negotiation.

2. The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by acceptance or approval under conditions similar to those which apply to ratification.

Article 15

Consent to be bound by a treaty expressed by accession

The consent of a State to be bound by a treaty is expressed by accession when:

(a) the treaty provides that such consent may be expressed by that State by means of accession;

(b) it is otherwise established that the negotiating States were agreed that such consent may be expressed by that State by means of accession; or

(c) all the parties have subsequently agreed that such consent may be expressed by that State by means of accession.

Article 16

Exchange or deposit of instruments of ratification, acceptance, approval or accession

Unless the treaty otherwise provides, instruments of ratification, acceptance, approval or accession establish the consent of a State to be bound by a treaty upon:

(a) their exchange between the contracting States;

(b) their deposit with the depositary; or

(c) their notification to the contracting States or to the depositary, if so agreed.

Article 17

Consent to be bound by part of a treaty and choice of differing provisions

1. Without prejudice to articles 19 to 23, the consent of a State to be bound by part of a treaty is effective only if the treaty so permits or the other contracting States so agree.

2. The consent of a State to be bound by a treaty which permits a choice between differing provisions is effective only if it is made clear to which of the provisions the consent relates.

Article 18

Obligation not to defeat the object and purpose of a treaty prior to its entry into force

A State is obliged to refrain from acts which would defeat the object and purpose of a treaty when:

- (a) it has signed the treaty or has exchanged instruments constituting the treaty subject to ratification, acceptance or approval, until it shall have made its intention clear not to become a party to the treaty; or
- (b) it has expressed its consent to be bound by the treaty, pending the entry into force of the treaty and provided that such entry into force is not unduly delayed.

SECTION 2: RESERVATIONS

Article 19

Formulation of reservations

A State may, when signing, ratifying, accepting, approving or acceding to a treaty, formulate a reservation unless:

- (a) the reservation is prohibited by the treaty;
- (b) the treaty provides that only specified reservations, which do not include the reservation in question, may be made; or
- (c) in cases not falling under sub-paragraphs (a) and (b), the reservation is incompatible with the object and purpose of the treaty.

Article 20

Acceptance of and objection to reservations

1. A reservation expressly authorized by a treaty does not require any subsequent acceptance by the other contracting States unless the treaty so provides.

2. When it appears from the limited number of the negotiating States and the object and purpose of a treaty that the application of the treaty in its entirety between all the parties is an essential condition of the consent of each one to be bound by the treaty, a reservation requires acceptance by all the parties.

3. When a treaty is a constituent instrument of an international organization and unless it otherwise provides, a reservation requires the acceptance of the competent organ of that organization.

4. In cases not falling under the preceding paragraphs and unless the treaty otherwise provides:

(a) acceptance by another contracting State of a reservation constitutes the reserving State a party to the treaty in relation to that other State if or when the treaty is in force for those States;

(b) an objection by another contracting State to a reservation does not preclude the entry into force of the treaty as between the objecting and reserving States unless a contrary intention is definitely expressed by the objecting State;

(c) an act expressing a State's consent to be bound by the treaty and containing a reservation is effective as soon as at least one other contracting State has accepted the reservation.

5. For the purposes of paragraphs 2 and 4 and unless the treaty otherwise provides, a reservation is considered to have been accepted by a State if it shall have raised no objection to the reservation by the end of a period of twelve months after it was notified of the reservation or by the date on which it expressed its consent to be bound by the treaty, whichever is later.

Article 21

Legal effects of reservations and of objections to reservations

1. A reservation established with regard to another party in accordance with articles 19, 20 and 23:

(a) modifies for the reserving State in its relations with that other party the provisions of the treaty to which the reservation relates to the extent of the reservation; and

(b) modifies those provisions to the same extent for that other party in its relations with the reserving State.

2. The reservation does not modify the provisions of the treaty for the other parties to the treaty *inter se*.

3. When a State objecting to a reservation has not opposed the entry into force of the treaty between itself and the reserving State, the provisions to which the reservation relates do not apply as between the two States to the extent of the reservation.

Article 22

Withdrawal of reservations and of objections to reservations

1. Unless the treaty otherwise provides, a reservation may be withdrawn at any time and the consent of a State which has accepted the reservation is not required for its withdrawal.

2. Unless the treaty otherwise provides, an objection to a reservation may be withdrawn at any time.

3. Unless the treaty otherwise provides, or it is otherwise agreed:

(a) the withdrawal of a reservation becomes operative in relation to another contracting State only when notice of it has been received by that State;

(b) the withdrawal of an objection to a reservation becomes operative only when notice of it has been received by the State which formulated the reservation.

Article 23

Procedure regarding reservations

1. A reservation, an express acceptance of a reservation and an objection to a reservation must be formulated in writing and

communicated to the contracting States and other States entitled to become parties to the treaty.

2. If formulated when signing the treaty subject to ratification, acceptance or approval, a reservation must be formally confirmed by the reserving State when expressing its consent to be bound by the treaty. In such a case the reservation shall be considered as having been made on the date of its confirmation.

3. An express acceptance of, or an objection to, a reservation made previously to confirmation of the reservation does not itself require confirmation.

4. The withdrawal of a reservation or of an objection to a reservation must be formulated in writing.

SECTION 3: ENTRY INTO FORCE AND PROVISIONAL APPLICATION OF TREATIES

Article 24

Entry into force

1. A treaty enters into force in such manner and upon such date as it may provide or as the negotiating States may agree.

2. Failing any such provision or agreement, a treaty enters into force as soon as consent to be bound by the treaty has been established for all the negotiating States.

3. When the consent of a State to be bound by a treaty is established on a date after the treaty has come into force, the treaty enters into force for that State on that date, unless the treaty otherwise provides.

4. The provisions of a treaty regulating the authentication of its text, the establishment of the consent of States to be bound by the treaty, the manner or date of its entry into force, reservations, the functions of the depositary and other matters arising necessarily before the entry into force of the treaty apply from the time of the adoption of its text.

Article 25

Provisional application

1. A treaty or a part of a treaty is applied provisionally pending its entry into force if:

- (a) the treaty itself so provides; or
- (b) the negotiating States have in some other manner so agreed.

2. Unless the treaty otherwise provides or the negotiating States have otherwise agreed, the provisional application of a treaty or a part of a treaty with respect to a State shall be terminated if that State notifies the other States between which the treaty is being applied provisionally of its intention not to become a party to the treaty.

PART III

OBSERVANCE, APPLICATION AND INTERPRETATION OF TREATIES

SECTION 1: OBSERVANCE OF TREATIES

Article 26

Pacta sunt servanda

Every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith.

Article 27

Internal law and observance of treaties

A party may not invoke the provisions of its internal law as justification for its failure to perform a treaty. This rule is without prejudice to article 46.

SECTION 2: APPLICATION OF TREATIES

Article 28

Non-retroactivity of treaties

Unless a different intention appears from the treaty or is otherwise established, its provisions do not bind a party in relation to any act or fact which took place or any situation which ceased to exist before the date of the entry into force of the treaty with respect to that party.

Article 29

Territorial scope of treaties

Unless a different intention appears from the treaty or is otherwise established, a treaty is binding upon each party in respect of its entire territory.

Article 30

Application of successive treaties relating to the same subject-matter

1. Subject to article 103 of the Charter of the United Nations, the rights and obligations of States parties to successive treaties relating to the same subject-matter shall be determined in accordance with the following paragraphs.
2. When a treaty specifies that it is subject to, or that it is not to be considered as incompatible with, an earlier or later treaty, the provisions of that other treaty prevail.
3. When all the parties to the earlier treaty are parties also to the later treaty but the earlier treaty is not terminated or suspended in operation under article 59, the earlier treaty applies only to the extent that its provisions are compatible with those of the later treaty.
4. When the parties to the later treaty do not include all the parties to the earlier one:
 - (a) as between States parties to both treaties the same rule applies as in paragraph 3;

(b) as between a State party to both treaties and a State party to only one of the treaties, the treaty to which both States are parties governs their mutual rights and obligations.

5. Paragraph 4 is without prejudice to article 41, or to any question of the termination or suspension of the operation of a treaty under article 60 or to any question of responsibility which may arise for a State from the conclusion or application of a treaty the provisions of which are incompatible with its obligations towards another State under another treaty.

SECTION 3: INTERPRETATION OF TREATIES

Article 31

General rule of interpretation

1. A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the terms of the treaty in their context and in the light of its object and purpose.

2. The context for the purpose of the interpretation of a treaty shall comprise, in addition to the text, including its preamble and annexes:

(a) any agreement relating to the treaty which was made between all the parties in connexion with the conclusion of the treaty;

(b) any instrument which was made by one or more parties in connexion with the conclusion of the treaty and accepted by the other parties as an instrument related to the treaty.

3. There shall be taken into account, together with the context:

(a) any subsequent agreement between the parties regarding the interpretation of the treaty or the application of its provisions;

(b) any subsequent practice in the application of the treaty which establishes the agreement of the parties regarding its interpretation;

(c) any relevant rules of international law applicable in the relations between the parties.

4. A special meaning shall be given to a term if it is established that the parties so intended.

Article 32

Supplementary means of interpretation

Recourse may be had to supplementary means of interpretation, including the preparatory work of the treaty and the circumstances of its conclusion, in order to confirm the meaning resulting from the application of article 31, or to determine the meaning when the interpretation according to article 31:

(a) leaves the meaning ambiguous or obscure; or

(b) leads to a result which is manifestly absurd or unreasonable.

Article 33

Interpretation of treaties authenticated in two or more languages

1. When a treaty has been authenticated in two or more languages, the text is equally authoritative in each language, unless the treaty provides or the parties agree that, in case of divergence, a particular text shall prevail.

2. A version of the treaty in a language other than one of those in which the text was authenticated shall be considered an authentic text only if the treaty so provides or the parties so agree.

3. The terms of the treaty are presumed to have the same meaning in each authentic text.

4. Except where a particular text prevails in accordance with paragraph 1, when a comparison of the authentic texts discloses a difference of meaning which the application of articles 31 and 32 does not remove, the meaning which best reconciles the texts, having regard to the object and purpose of the treaty, shall be adopted.

SECTION 4: TREATIES AND THIRD STATES

Article 34

General rule regarding third States

A treaty does not create either obligations or rights for a third State without its consent.

Article 35

Treaties providing for obligations for third States

An obligation arises for a third State from a provision of a treaty if the parties to the treaty intend the provision to be the means of establishing the obligation and the third State expressly accepts that obligation in writing.

Article 36

Treaties providing for rights for third States

1. A right arises for a third State from a provision of a treaty if the parties to the treaty intend the provision to accord that right either to the third State, or to a group of States to which it belongs, or to all States, and the third State assents thereto. Its assent shall be presumed so long as the contrary is not indicated, unless the treaty otherwise provides.
2. A State exercising a right in accordance with paragraph 1 shall comply with the conditions for its exercise provided for in the treaty or established in conformity with the treaty.

Article 37

Revocation or modification of obligations or rights of third States

1. When an obligation has arisen for a third State in conformity with article 35, the obligation may be revoked or modified only with the consent of the parties to the treaty and of the third State, unless it is established that they had otherwise agreed.

2. When a right has arisen for a third State in conformity with article 36, the right may not be revoked or modified by the parties if it is established that the right was intended not to be revocable or subject to modification without the consent of the third State.

Article 38

Rules in a treaty becoming binding on third States through international custom

Nothing in articles 34 to 37 precludes a rule set forth in a treaty from becoming binding upon a third State as a customary rule of international law, recognized as such.

PART IV

AMENDMENT AND MODIFICATION OF TREATIES

Article 39

General rule regarding the amendment of treaties

A treaty may be amended by agreement between the parties. The rules laid down in Part II apply to such an agreement except in so far as the treaty may otherwise provide.

Article 40

Amendment of multilateral treaties

1. Unless the treaty otherwise provides, the amendment of multilateral treaties shall be governed by the following paragraphs.

2. Any proposal to amend a multilateral treaty as between all the parties must be notified to all the contracting States, each one of which shall have the right to take part in:

(a) the decision as to the action to be taken in regard to such proposal;

(b) the negotiation and conclusion of any agreement for the amendment of the treaty.

3. Every State entitled to become a party to the treaty shall also be entitled to become a party to the treaty as amended.

4. The amending agreement does not bind any State already a party to the treaty which does not become a party to the amending agreement; article 30, paragraph 4(b), applies in relation to such State.

5. Any State which becomes a party to the treaty after the entry into force of the amending agreement shall, failing an expression of a different intention by that State:

(a) be considered as a party to the treaty as amended; and

(b) be considered as a party to the unamended treaty in relation to any party to the treaty not bound by the amending agreement.

Article 41

Agreements to modify multilateral treaties between certain of the parties only

1. Two or more of the parties to a multilateral treaty may conclude an agreement to modify the treaty as between themselves alone if:

(a) the possibility of such a modification is provided for by the treaty; or

(b) the modification in question is not prohibited by the treaty and:

(i) does not affect the enjoyment by the other parties of their rights under the treaty or the performance of their obligations;

(ii) does not relate to a provision, derogation from which is incompatible with the effective execution of the object and purpose of the treaty as a whole.

2. Unless in a case falling under paragraph 1(a) the treaty otherwise provides, the parties in question shall notify the other parties of their intention to conclude the agreement and of the modification to the treaty for which it provides.

PART V

INVALIDITY, TERMINATION AND SUSPENSION OF THE OPERATION

OF TREATIES

SECTION 1: GENERAL PROVISIONS

Article 42

Validity and continuance in force of treaties

1. The validity of a treaty or of the consent of a State to be bound by a treaty may be impeached only through the application of the present Convention.
2. The termination of a treaty, its denunciation or the withdrawal of a party, may take place only as a result of the application of the provisions of the treaty or of the present Convention. The same rule applies to suspension of the operation of a treaty.

Article 43

Obligations imposed by international law independently of a treaty

The invalidity, termination or denunciation of a treaty, the withdrawal of a party from it, or the suspension of its operation, as a result of the application of the present Convention or of the provisions of the treaty, shall not in any way impair the duty of any State to fulfil any obligation embodied in the treaty to which it would be subject under international law independently of the treaty.

Article 44

Separability of treaty provisions

1. A right of a party, provided for in a treaty or arising under article 56, to denounce, withdraw from or suspend the operation of the treaty may be exercised only with respect to the whole treaty unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree.
2. A ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty recognized in the present Convention may be invoked only with respect to the whole treaty except as provided in the following paragraphs or in article 60.
3. If the ground relates solely to particular clauses, it may be invoked only with respect to those clauses where:
 - (a) the said clauses are separable from the remainder of the treaty with regard to their application;
 - (b) it appears from the treaty or is otherwise established that acceptance of those clauses was not an essential basis of the consent of the other party or parties to be bound by the treaty as a whole; and
 - (c) continued performance of the remainder of the treaty would not be unjust.
4. In cases falling under articles 49 and 50 the State entitled to invoke the fraud or corruption may do so with respect either to the whole treaty or, subject to paragraph 3, to the particular clauses alone.
5. In cases falling under articles 51, 52 and 53, no separation of the provisions of the treaty is permitted.

Article 45

Loss of a right to invoke a ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty

A State may no longer invoke a ground for invalidating, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty under articles 46 to 50 or articles 60 and 62 if, after becoming aware of the facts:

- (a) it shall have expressly agreed that the treaty is valid or remains in force or continues in operation, as the case may be; or
- (b) it must by reason of its conduct be considered as having acquiesced in the validity of the treaty or in its maintenance in force or in operation, as the case may be.

SECTION 2: INVALIDITY OF TREATIES

Article 46

Provisions of internal law regarding competence to conclude treaties

1. A State may not invoke the fact that its consent to be bound by a treaty has been expressed in violation of a provision of its internal law regarding competence to conclude treaties as invalidating its consent unless that violation was manifest and concerned a rule of its internal law of fundamental importance.
2. A violation is manifest if it would be objectively evident to any State conducting itself in the matter in accordance with normal practice and in good faith.

Article 47

Specific restrictions on authority to express the consent of a State

If the authority of a representative to express the consent of a State to be bound by a particular treaty has been made subject to a specific restriction, his omission to observe that restriction may not be invoked as invalidating the consent expressed by him unless the restriction was notified to the other negotiating States prior to his expressing such consent.

Article 48

Error

1. A State may invoke an error in a treaty as invalidating its consent to be bound by the treaty if the error relates to a fact or situation which was assumed by that State to exist at the time when the treaty was concluded and formed an essential basis of its consent to be bound by the treaty.
2. Paragraph 1 shall not apply if the State in question contributed by its own conduct to the error or if the circumstances were such as to put that State on notice of a possible error.
3. An error relating only to the wording of the text of a treaty does not affect its validity; article 79 then applies.

Article 49

Fraud

If a State has been induced to conclude a treaty by the fraudulent conduct of another negotiating State, the State may invoke the fraud as invalidating its consent to be bound by the treaty.

Article 50

Corruption of a representative of a State

If the expression of a State's consent to be bound by a treaty has been procured through the corruption of its representative directly or indirectly by another negotiating State, the State may invoke such corruption as invalidating its consent to be bound by the treaty.

Article 51

Coercion of a representative of a State

The expression of a State's consent to be bound by a treaty which has been procured by the coercion of its representative through acts or threats directed against him shall be without any legal effect.

Article 52

Coercion of a State by the threat or use of force

A treaty is void if its conclusion has been procured by the threat or use of force in violation of the principles of international law embodied in the Charter of the United Nations

Article 53

Treaties conflicting with a peremptory norm of general international law (*jus cogens*)

A treaty is void if, at the time of its conclusion, it conflicts with a peremptory norm of general international law. For the purposes of the present Convention, a peremptory norm of general international law is a norm accepted and recognized by the international community of States as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character.

SECTION 3: TERMINATION AND SUSPENSION OF THE OPERATION OF TREATIES

Article 54

Termination of or withdrawal from a treaty under its provisions or by consent of the parties

The termination of a treaty or the withdrawal of a party may take place:

(a) in conformity with the provisions of the treaty; or

(b) at any time by consent of all the parties after consultation with the other contracting States.

Article 55

Reduction of the parties to a multilateral treaty below the number necessary for its entry into force

Unless the treaty otherwise provides, a multilateral treaty does not terminate by reason only of the fact that the number of the parties falls below the number necessary for its entry into force.

Article 56

Denunciation of or withdrawal from a treaty containing no provision regarding termination, denunciation or withdrawal

1. A treaty which contains no provision regarding its termination and which does not provide for denunciation or withdrawal is not subject to denunciation or withdrawal unless:

(a) it is established that the parties intended to admit the possibility of denunciation or withdrawal; or

(b) a right of denunciation or withdrawal may be implied by the nature of the treaty.

2. A party shall give not less than twelve months' notice of its intention to denounce or withdraw from a treaty under paragraph 1.

Article 57

Suspension of the operation of a treaty under its provisions or by consent of the parties

The operation of a treaty in regard to all the parties or to a particular party may be suspended:

(a) in conformity with the provisions of the treaty; or

(b) at any time by consent of all the parties after consultation with the other contracting States.

Article 58

Suspension of the operation of a multilateral treaty by agreement between certain of the parties only

1. Two or more parties to a multilateral treaty may conclude an agreement to suspend the operation of provisions of the treaty, temporarily and as between themselves alone, if:

(a) the possibility of such a suspension is provided for by the treaty;
or

(b) the suspension in question is not prohibited by the treaty and:

(i) does not affect the enjoyment by the other parties of their rights under the treaty or the performance of their obligations;

(ii) is not incompatible with the object and purpose of the treaty.

2. Unless in a case falling under paragraph 1(a) the treaty otherwise provides, the parties in question shall notify the other parties of their intention to conclude the agreement and of those provisions of the treaty the operation of which they intend to suspend.

Article 59

Termination or suspension of the operation of a treaty implied by conclusion of a later treaty

1. A treaty shall be considered as terminated if all the parties to it conclude a later treaty relating to the same subject-matter and:

(a) it appears from the later treaty or is otherwise established that the parties intended that the matter should be governed by that treaty; or

(b) the provisions of the later treaty are so far incompatible with those of the earlier one that the two treaties are not capable of being applied at the same time.

2. The earlier treaty shall be considered as only suspended in operation if it appears from the later treaty or is otherwise established that such was the intention of the parties.

Article 60

Termination or suspension of the operation of a treaty as a consequence of its breach

1. A material breach of bilateral treaty by one of the parties entitles the other to invoke the breach as a ground for terminating the treaty or suspending its operation in whole or in part.
2. A material breach of a multilateral treaty by one of the parties entitles:
 - (a) the other parties by unanimous agreement to suspend the operation of the treaty in whole or in part or to terminate it either:
 - (i) in the relations between themselves and the defaulting State, or
 - (ii) as between all the parties;
 - (b) a party specially affected by the breach to invoke it as a ground for suspending the operation of the treaty in whole or in part in the relations between itself and the defaulting State;
 - (c) any party other than the defaulting State to invoke the breach as a ground for suspending the operation of the treaty in whole or in part with respect to itself if the treaty is of such a character that a material breach of its provisions by one party radically changes the position of every party with respect to the further performance of its obligations under the treaty.
3. A material breach of a treaty, for the purposes of this article, consists in:
 - (a) a repudiation of the treaty not sanctioned by the present Convention; or
 - (b) the violation of a provision essential to the accomplishment of the object or purpose of the treaty.
4. The foregoing paragraphs are without prejudice to any provision in the treaty applicable in the event of a breach.

5. Paragraphs 1 to 3 do not apply to provisions relating to the protection of the human person contained in treaties of a humanitarian character, in particular to provisions prohibiting any form of reprisals against persons protected by such treaties.

Article 61

Supervening impossibility of performance

1. A party may invoke the impossibility of performing a treaty as a ground for terminating or withdrawing from it if the impossibility results from the permanent disappearance or destruction of an object indispensable for the execution of the treaty. If the impossibility is temporary, it may be invoked only as a ground for suspending the operation of the treaty.

2. Impossibility of performance may not be invoked by a party as a ground for terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty if the impossibility is the result of a breach by that party either of an obligation under the treaty or of any other international obligation owed to any other party to the treaty.

Article 62

Fundamental change of circumstances

1. A fundamental change of circumstances which has occurred with regard to those existing at the time of the conclusion of a treaty, and which was not foreseen by the parties, may not be invoked as a ground for terminating or withdrawing from the treaty unless:

(a) the existence of those circumstances constituted an essential basis of the consent of the parties to be bound by the treaty; and

(b) the effect of the change is radically to transform the extent of obligations still to be performed under the treaty.

2. A fundamental change of circumstances may not be invoked as a ground for terminating or withdrawing from a treaty:

(a) if the treaty establishes a boundary; or

(b) if the fundamental change is the result of a breach by the party invoking it either of an obligation under the treaty or of any other international obligation owed to any other party to the treaty.

3. If, under the foregoing paragraphs, a party may invoke a fundamental change of circumstances as a ground for terminating or withdrawing from a treaty it may also invoke the change as a ground for suspending the operation of the treaty.

Article 63

Severance of diplomatic or consular relations

The severance of diplomatic or consular relations between parties to a treaty does not affect the legal relations established between them by the treaty except in so far as the existence of diplomatic or consular relations is indispensable for the application of the treaty

Article 64

Emergence of a new peremptory norm of general international law (*jus cogens*)

If a new peremptory norm of general international law emerges, any existing treaty which is in conflict with that norm becomes void and terminates.

SECTION 4: PROCEDURE

Article 65

Procedure to be followed with respect to invalidity, termination, withdrawal from or suspension of the operation of a treaty

1. A party which, under the provisions of the present Convention, invokes either a defect in its consent to be bound by a treaty or a ground for impeaching the validity of a treaty, terminating it, withdrawing from it or suspending its operation, must notify the other parties of its claim. The notification shall indicate the measure

proposed to be taken with respect to the treaty and the reasons therefor.

2. If, after the expiry of a period which, except in cases of special urgency, shall not be less than three months after the receipt of the notification, no party has raised any objection, the party making the notification may carry out in the manner provided in article 67 the measure which it has proposed.

3. If, however, objection has been raised by any other party, the parties shall seek a solution through the means indicated in Article 33 of the Charter of the United Nations.

4. Nothing in the foregoing paragraphs shall affect the rights or obligations of the parties under any provisions in force binding the parties with regard to the settlement of disputes.

5. Without prejudice to article 45, the fact that a State has not previously made the notification prescribed in paragraph 1 shall not prevent it from making such notification in answer to another party claiming performance of the treaty or alleging its violation.

Article 66

Procedures for judicial settlement, arbitration and conciliation

If, under paragraph 3 of article 65, no solution has been reached within a period of twelve months following the date on which the objection was raised, the following procedures shall be followed:

(a) any one of the parties to a dispute concerning the application or the interpretation of article 53 or 64 may, by a written application, submit it to the International Court of Justice for a decision unless the parties by common consent agree to submit the dispute to arbitration;

(b) any one of the parties to a dispute concerning the application or the interpretation of any of the other articles in Part V of the present Convention may set in motion the procedure specified in the Annex to the Convention by submitting a request to that effect to the Secretary-General of the United Nations.

Article 67

Instruments for declaring invalid, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty

1. The notification provided for under article 65, paragraph 1 must be made in writing.
2. Any act declaring invalid, terminating, withdrawing from or suspending the operation of a treaty pursuant to the provisions of the treaty or of paragraphs 2 or 3 of article 65 shall be carried out through an instrument communicated to the other parties. If the instrument is not signed by the Head of State, Head of Government or Minister for Foreign Affairs, the representative of the State communicating it may be called upon to produce full powers.

Article 68

Revocation of notifications and instruments provided for in articles 65 and 67

A notification or instrument provided for in article 65 or 67 may be revoked at any time before it takes effect.

SECTION 5: CONSEQUENCES OF THE INVALIDITY, TERMINATION OR SUSPENSION OF THE OPERATION OF A TREATY

Article 69

Consequences of the invalidity of a treaty

1. A treaty the invalidity of which is established under the present Convention is void. The provisions of a void treaty have no legal force.
2. If acts have nevertheless been performed in reliance on such a treaty:

(a) each party may require any other party to establish as far as possible in their mutual relations the position that would have existed if the acts had not been performed;

(b) acts performed in good faith before the invalidity was invoked are not rendered unlawful by reason only of the invalidity of the treaty.

3. In cases falling under articles 49, 50, 51 or 52, paragraph 2 does not apply with respect to the party to which the fraud, the act of corruption or the coercion is imputable.

4. In the case of the invalidity of a particular State's consent to be bound by a multilateral treaty, the foregoing rules apply in the relations between that State and the parties to the treaty.

Article 70

Consequences of the termination of a treaty

1. Unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree, the termination of a treaty under its provisions or in accordance with the present Convention:

(a) releases the parties from any obligation further to perform the treaty;

(b) does not affect any right, obligation or legal situation of the parties created through the execution of the treaty prior to its termination.

2. If a State denounces or withdraws from a multilateral treaty, paragraph 1 applies in the relations between that State and each of the other parties to the treaty from the date when such denunciation or withdrawal takes effect.

Article 71

Consequences of the invalidity of a treaty which conflicts with a peremptory norm of general international law

1. In the case of a treaty which is void under article 53 the parties shall:

(a) eliminate as far as possible the consequences of any act performed in reliance on any provision which conflicts with the peremptory norm of general international law; and

(b) bring their mutual relations into conformity with the peremptory norm of general international law.

2. In the case of a treaty which becomes void and terminates under article 64, the termination of the treaty:

(a) releases the parties from any obligation further to perform the treaty;

(b) does not affect any right, obligation or legal situation of the parties created through the execution of the treaty prior to its termination; provided that those rights, obligations or situations may thereafter be maintained only to the extent that their maintenance is not in itself in conflict with the new peremptory norm of general international law.

Article 72

Consequences of the suspension of the operation of a treaty

1. Unless the treaty otherwise provides or the parties otherwise agree, the suspension of the operation of a treaty under its provisions or in accordance with the present Convention:

(a) releases the parties between which the operation of the treaty is suspended from the obligation to perform the treaty in their mutual relations during the period of the suspension;

(b) does not otherwise affect the legal relations between the parties established by the treaty.

2. During the period of the suspension the parties shall refrain from acts tending to obstruct the resumption of the operation of the treaty.

PART VI

MISCELLANEOUS PROVISIONS

Article 73

Cases of State succession, State responsibility and outbreak of hostilities

The provisions of the present Convention shall not prejudice any question that may arise in regard to a treaty from a succession of States or from the international responsibility of a State or from the outbreak of hostilities between States.

Article 74

Diplomatic and consular relations and the conclusion of treaties

The severance or absence of diplomatic or consular relations between two or more States does not prevent the conclusion of treaties between those States. The conclusion of a treaty does not in itself affect the situation in regard to diplomatic or consular relations.

Article 75

Case of an aggressor State

The provisions of the present Convention are without prejudice to any obligation in relation to a treaty which may arise for an aggressor State in consequence of measures taken in conformity with the Charter of the United Nations with reference to that State's aggression.

PART VII

DEPOSITARIES, NOTIFICATIONS, CORRECTIONS AND REGISTRATION

Article 76

Depositaries of treaties

1. The designation of the depositary of a treaty may be made by the negotiating States, either in the treaty itself or in some other manner.

The depositary may be one or more States, an international organization or the chief administrative officer of the organization.

2. The functions of the depositary of a treaty are international in character and the depositary is under an obligation to act impartially in their performance. In particular, the fact that a treaty has not entered into force between certain of the parties or that a difference has appeared between a State and a depositary with regard to the performance of the latter's functions shall not affect that obligation.

Article 77

Functions of depositaries

1. The functions of a depositary, unless otherwise provided in the treaty or agreed by the contracting States, comprise in particular:

- (a) keeping custody of the original text of the treaty and of any full powers delivered to the depositary;
- (b) preparing certified copies of the original text and preparing any further text of the treaty in such additional languages as may be required by the treaty and transmitting them to the parties and to the States entitled to become parties to the treaty;
- (c) receiving any signatures to the treaty and receiving and keeping custody of any instruments, notifications and communications relating to it;
- (d) examining whether the signature or any instrument, notification or communication relating to the treaty is in due and proper form and, if need be, bringing the matter to the attention of the State in question;
- (e) informing the parties and the States entitled to become parties to the treaty of acts, notifications and communications relating to the treaty;
- (f) informing the States entitled to become parties to the treaty when the number of signatures or of instruments of ratification, acceptance, approval or accession required for the entry into force of the treaty has been received or deposited;

- (g) registering the treaty with the Secretariat of the United Nations;
- (h) performing the functions specified in other provisions of the present Convention.

2. In the event of any difference appearing between a State and the depositary as to the performance of the latter's functions, the depositary shall bring the question to the attention of the signatory States and the contracting States or, where appropriate, of the competent organ of the international organization concerned.

Article 78

Notifications and communications

Except as the treaty or the present Convention otherwise provide, any notification or communication to be made by any State under the present Convention shall:

- (a) if there is no depositary, be transmitted direct to the States for which it is intended, or if there is a depositary, to the latter;
- (b) be considered as having been made by the State in question only upon its receipt by the State to which it was transmitted or, as the case may be, upon its receipt by the depositary;
- (c) if transmitted to a depositary, be considered as received by the State for which it was intended only when the latter State has been informed by the depositary in accordance with article 77, paragraph 1(e).

Article 79

Correction of errors in texts or in certified copies of treaties

1. Where, after the authentication of the text of a treaty, the signatory States and the contracting States are agreed that it contains an error, the error shall, unless they decide upon some other means of correction, be corrected:

(a) by having the appropriate correction made in the text and causing the correction to be initialled by duly authorized representatives;

(b) by executing or exchanging an instrument or instruments setting out the correction which it has been agreed to make; or

(c) by executing a corrected text of the whole treaty by the same procedure as in the case of the original text.

2. Where the treaty is one for which there is a depositary, the latter shall notify the signatory States and the contracting States of the error and of the proposal to correct it and shall specify an appropriate time-limit within which objection to the proposed correction may be raised. If, on the expiry of the time-limit:

(a) no objection has been raised, the depositary shall make and initial the correction in the text and shall execute a *procès-verbal* of the rectification of the text and communicate a copy of it to the parties and to the States entitled to become parties to the treaty;

(b) an objection has been raised, the depositary shall communicate the objection to the signatory States and to the contracting States.

3. The rules in paragraphs 1 and 2 apply also where the text has been authenticated in two or more languages and it appears that there is a lack of concordance which the signatory States and the contracting States agree should be corrected.

4. The corrected text replaces the defective text *ab initio*, unless the signatory States and the contracting States otherwise decide.

5. The correction of the text of a treaty that has been registered shall be notified to the Secretariat of the United Nations.

6. Where an error is discovered in a certified copy of a treaty, the depositary shall execute a *procès-verbal* specifying the rectification and communicate a copy of it to the signatory States and to the contracting States.

Article 80

Registration and publication of treaties

1. Treaties shall, after their entry into force, be transmitted to the Secretariat of the United Nations for registration or filing and recording, as the case may be, and for publication.

2. The designation of a depositary shall constitute authorization for it to perform the acts specified in the preceding paragraph.

PART VIII

FINAL PROVISIONS

Article 81

Signature

The present Convention shall be open for signature by all States Members of the United Nations or of any of the specialized agencies or of the International Atomic Energy Agency or parties to the Statute of the International Court of Justice, and by any other State invited by the General Assembly of the United Nations to become a party to the Convention, as follows: until 30 November 1969, at the Federal Ministry for Foreign Affairs of the Republic of Austria, and subsequently, until 30 April 1970, at United Nations Headquarters New York

Article 82

Ratification

The present Convention is subject to ratification. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 83

Accession

The present Convention shall remain open for accession by any State belonging to any of the categories mentioned in article 81. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 84

Entry into force

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit of the thirty-fifth instrument of ratification or accession.
2. For each State ratifying or acceding to the Convention after the deposit of the thirty-fifth instrument of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State of its instrument of ratification or accession.

Article 85

Authentic texts

The original of the present Convention, of which the Chinese, English, French Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention.

DONE AT VIENNA, this twenty-third day of May, one thousand nine hundred and sixty-nine.

ANNEX

1. A list of conciliators consisting of qualified jurists shall be drawn up and maintained by the Secretary-General of the United Nations. To this end, every State which is a Member of the United Nations or a party to the present Convention shall be invited to nominate two conciliators, and the names of the persons so nominated shall constitute the list. The term of a conciliator, including that of any conciliator nominated to fill a casual vacancy, shall be five years and may be renewed. A conciliator whose term expires shall continue to fulfil any function for which he shall have been chosen under the following paragraph.

2. When a request has been made to the Secretary-General under article 66, the Secretary-General shall bring the dispute before a conciliation commission constituted as follows:

The State or States constituting one of the parties to the dispute shall appoint:

(a) one conciliator of the nationality of that State or of one of those States, who may or may not be chosen from the list referred to in paragraph 1; and

(b) one conciliator not of the nationality of that State or of any of those States, who shall be chosen from the list.

The State or States constituting the other party to the dispute shall appoint two conciliators in the same way. The four conciliators chosen by the parties shall be appointed within sixty days following the date on which the Secretary-General receives the request.

The four conciliators shall, within sixty days following the date of the last of their own appointments, appoint a fifth conciliator chosen from the list, who shall be chairman.

If the appointment of the chairman or of any of the other conciliators has not been made within the period prescribed above for such appointment, it shall be made by the Secretary-General within sixty days following the expiry of that period. The appointment of the chairman may be made by the Secretary-General either from the list or from the membership of the International Law Commission. Any of the periods within which appointments must be made may be extended by agreement between the parties to the dispute.

Any vacancy shall be filled in the manner prescribed for the initial appointment.

3. The Conciliation Commission shall decide its own procedure. The Commission, with the consent of the parties to the dispute, may invite any party to the treaty to submit to it its views orally or in writing. Decisions and recommendations of the Commission shall be made by a majority vote of the five members.

4. The Commission may draw the attention of the parties to the dispute to any measures which might facilitate an amicable settlement.

5. The Commission shall hear the parties, examine the claims and objections, and make proposals to the parties with a view to reaching an amicable settlement of the dispute.

6. The Commission shall report within twelve months of its constitution. Its report shall be deposited with the Secretary-General and transmitted to the parties to the dispute. The report of the Commission, including any conclusions stated therein regarding the facts or questions of law, shall not be binding upon the parties and it shall have no other character than that of recommendations submitted for the consideration of the parties in order to facilitate an amicable settlement of the dispute.

7. The Secretary-General shall provide the Commission with such assistance and facilities as it may require. The expenses of the Commission shall be borne by the United Nations.